
SFS 1994:287

Utkom från trycket
den 18 maj 1994
Omtryck

Lag om ändring i vallagen (1972:620);

utfärdad den 28 april 1994.

Enligt riksdagens beslut¹ föreskrivs att 6 kap. 3 § och 14 kap. 5 § vallagen (1972:620)² skall ha följande lydelse.

Lagen kommer därför att ha följande lydelse.

1 kap. Inledande bestämmelser

1 § Denna lag gäller vid val till riksdagen samt val av landstingsledamöter och kommunfullmäktige. *Lag (1977:187)*.

2 § För val enligt denna lag finns en central valmyndighet. Regeringen bestämmer vilken myndighet som skall vara central valmyndighet. *Lag (1974:215)*.

3 § Ordinarie val till riksdagen samt val i hela riket av landstingsledamöter och kommunfullmäktige förrättas samma dag. Valdag är tredje söndagen i september.

Vid extra val till riksdagen som beslutas av regeringen och vid omval till riksdagen är valdag den söndag som regeringen bestämmer. Vid extra val till riksdagen enligt 6 kap. 3 § regeringsformen är valdag den söndag som riksdagens talman bestämmer efter samråd med centrala valmyndigheten.

Vid val av landstingsledamöter eller kommunfullmäktige som inte omfattar hela riket är valdag den söndag som centrala valmyndigheten bestämmer efter samråd med länsstyrelsen. *Lag (1987:1334)*.

4 § Om en ändring i den landstingskommunala eller kommunala indelningen skall träda i kraft den 1 januari året efter det år då val i hela riket av landstingsledamöter och kommunfullmäktige äger rum, skall redan det valet avse landstinget och kommunen enligt den nya indelningen. *Lag (1991:1654)*.

¹ Prop. 1993/94: 146, bet. 1993/94: KU46, rskr. 1993/94:277.

² Lagen omtryckt 1991:95.

1 § För val till riksdagen är riket indelat i 29 valkretsar. Dessa är
Stockholms kommun,
Stockholms län med undantag av Stockholms kommun (Stockholms läns valkrets),
Göteborgs kommun,
Göteborgs och Bohus län med undantag av Göteborgs kommun (Bohusläns valkrets),
Malmö kommun,
Bjuvs, Eslövs, Helsingborgs, Höganäs, Hörby, Höörs, Landskrona och Svalövs kommuner (Malmöhus läns norra valkrets),
Burlövs, Kävlinge, Lomma, Lunds, Skurups, Sjöbo, Staffanstorps, Svedala, Trelleborgs, Vellinge och Ystads kommuner (Malmöhus läns södra valkrets),
Ale, Alingsås, Bengtsfors, Dals-Eds, Färgelanda, Herrljunga, Lerums, Lilla Edets, Melleruds, Trollhättans, Vårgårda, Vänersborgs och Åmåls kommuner (Älvsborgs läns norra valkrets),
Borås, Marks, Svenljunga, Tranemo och Ulricehamns kommuner (Älvsborgs läns södra valkrets),
vart och ett av övriga län. *Lag (1993:232)*.

2 § Centrala valmyndigheten fastställer antalet fasta valkretsmandat i varje valkrets före utgången av april varje år då ordinarie val till riksdagen skall hållas. Härvid tillföres valkretsen ett mandat för varje gång som antalet röstberättigade där är jämnt delbart med en trehundrationdel av antalet röstberättigade i riket. De fasta valkretsmandat, som härefter återstår, tillföres valkretsarna efter storleken av de överskott som uppkommit vid denna fördelning. Mellan lika överskottstal avgöres företrädet genom lottnings.

Påverkas valkretsarnas omfattning av beslut om ändring i länsindelningen eller den kommunala indelningen, vilket träder i kraft vid ingången av året efter det då ordinarie val till riksdagen hållits, skall i fråga om val till riksdagen indelningsändringen beaktas redan från och med beslutets dag.

3 § Vid tillämpning av 2 § beräknas antalet röstberättigade på grundval av skattemyndighetens personband den 1 november föregående år. Vid beräkningen anses som röstberättigad varje svensk medborgare som fyllt eller senare under kalenderåret fyller arton år. *Lag (1991:490)*.

4 § Centrala valmyndighetens beslut enligt 2 § får överklagas hos Valprövningsnämnden. *Lag (1987:1334)*.

5 § För val av landstingsledamöter indelas landstinget i valkretsar. Valbarhet är ej inskränkt inom valkrets. *Lag (1991:1654)*.

6 § Valkrets skall omfatta en eller flera kommuner. Om det föranledes av andra stycket 1 eller en lämpligare valkretsindelning därigenom eljest erhålles, får dock kommun delas i två eller flera valkretsar eller del av kommun sammanföras med annan kommun, del av annan kommun eller delar av andra kommuner till en valkrets.

Valkrets bör utformas så att den

1. kan beräknas komma att enligt bestämmelserna i 8 § tilldelas minst åtta fasta valkretsmandat,
2. kan omslutas av en sammanhängande gränslinje.

Delas kommun i två eller flera valkretsar för val av landstingsledamöter och är kommunen indelad i valkretsar för val av kommunfullmäktige, skall iakttagas, att gräns för valkrets för val av landstingsledamöter skall sammanfalla med gräns för valkrets för val av fullmäktige. *Lag (1977:187)*.

7 § Indelningen i valkretsar bestäms av landstingsfullmäktige, sedan kommunerna har fått tillfälle att yttra sig. Landstingsfullmäktiges beslut får inte överklagas.

Beslut om indelning i valkretsar meddelas före utgången av oktober året före det år då val av landstingsledamöter första gången skall äga rum enligt den beslutade indelningen.

Beslut om indelning i valkretsar skall för att vinna bindande kraft prövas och fastställas av länsstyrelsen. Länsstyrelsens beslut får överklagas hos Valprövningsnämnden. Valprövningsnämndens beslut får inte överklagas. *Lag (1991:1654)*.

8 § Mandaten i landstingsfullmäktige utgörs av fasta valkretsmandat och utjämningsmandat. Nio tiondelar av mandaten är fasta valkretsmandat. Det brutna tal som uppkommer vid fastställandet av antalet fasta valkretsmandat avrundas till närmast lägre hela tal. Återstående mandat är utjämningsmandat.

Länsstyrelsen fastställer antalet fasta valkretsmandat i varje valkrets före utgången av april varje år då val av landstingsledamöter skall äga rum. Härvid tillförs valkretsen ett mandat för varje gång som antalet röstberättigade i valkretsen är jämnt delbart med det tal som erhålls, när antalet röstberättigade i landsting delas med antalet fasta valkretsmandat där. De fasta valkretsmandat som härefter återstår tillförs valkretsarna efter storleken av de överskott som har uppkommit vid denna fördelning. Mellan lika överskottstal avgörs företrädet genom lottning.

Vid tillämpning av andra stycket skall som röstberättigad anses den som har upptagits i gällande rostlängd.

Länsstyrelsens beslut får överklagas hos Valprövningsnämnden. Valprövningsnämndens beslut får inte överklagas. *Lag (1991:1654)*.

9 § För val av kommunfullmäktige skall kommun indelas i valkretsar, om i kommunen finnas flera än 24 000 röstberättigade invånare eller för kommunen skall utses minst 51 fullmäktige. Överstiger antalet röstberättigade invånare i kommun 6000 får kommunen indelas i valkretsar. Annan kommun får indelas i valkretsar endast om synnerliga skäl föreligger på grund av kommunens särskilt betydande utsträckning eller liknande förhållanden. Valbarhet är ej inskränkt inom valkrets. Som röstberättigad anses den som har upptagits i gällande rostlängd.

Vid valkretsindelning iakttagas att valkretsarna

1. skall utformas så att varje krets kan beräknas komma att enligt bestämmelserna i 10 § utse minst femton kommunfullmäktige,

2. om det är möjligt, skall utformas så att varje krets kan omslutas med en sammanhängande gränslinje,

3. skall utformas så att territoriell församling, om det är möjligt, lämnas odelad och icke i något fall delas på flera än två kretsar och

4. i den mån det kan ske utan olägenhet skall utformas så att antalet fullmäktige för hela kommunen kan beräknas bli lika fördelat på de särskilda kretsarna. *Lag (1977:187).*

10 § I varje valkrets väljes en kommunfullmäktig för varje gång som antalet röstberättigade i valkretsen är jämnt delbart med det tal som erhålles, när antalet röstberättigade i kommunen delas med antalet fullmäktige för hela kommunen. Om det antal fullmäktige som skall utses enligt denna regel ej uppgår till det för kommunen bestämda antalet, skall för att detta antal skall kunna uppnås de valkretsar i vilka antalet röstberättigade mest överskjuter de tal som enligt regeln är bestämmande för fullmäktiges antal inom valkretsarna vara berättigade att var för sig i ordning efter överskottens storlek välja ytterligare en fullmäktig. Är överskottstalen lika för två eller flera valkretsar, avgöres företrädet genom lottnings. Som röstberättigad anses den som har upptagits i gällande röstlängd. *Lag (1977:187).*

11 § Indelningen i valkretsar bestäms av kommunfullmäktige. Fullmäktiges beslut får inte överklagas.

Beslut om indelning i valkretsar meddelas före utgången av oktober året före det år då val av kommunfullmäktige första gången skall äga rum enligt den beslutade indelningen.

Beslut om indelning i valkretsar skall för att vinna bindande kraft prövas och fastställas av länsstyrelsen. Länsstyrelsens beslut får överklagas hos Valprövningsnämnden. Valprövningsnämndens beslut får inte överklagas. *Lag (1987:1334).*

12 § Det antal fullmäktige, som varje valkrets skall utse, fastställs av länsstyrelsen före utgången av april varje år då val av kommunfullmäktige skall äga rum. Uppgår därvid i någon valkrets det antal fullmäktige, som kretsen skall utse enligt de grunder som anges i 10 §, inte till femton, skall antalet, med motsvarande jämkning av antalet fullmäktige i övriga kretsar, likväl bestämmas till femton. I ett sådant fall skall valkretsindelningen omprövas före nästa val.

Länsstyrelsens beslut får överklagas hos Valprövningsnämnden. Valprövningsnämndens beslut får inte överklagas. *Lag (1987:1334).*

13 § Regeringen eller annan myndighet som beslutar om ändring i rikets indelning i landsting eller kommuner kan vid behov bestämma att beslut rörande indelning i valkretsar och fördelning av mandat får meddelas senare än som föreskrivs i 2, 7, 8, 11 och 12 §§. *Lag (1991:1654).*

3 kap. Valnämnd, valdistrikt och valförrättare

1 § I varje kommun skall finnas en valnämnd.

Valnämnd skall ha tillgång till personal i den omfattning som behövs för att den skall kunna fullgöra sina uppgifter. *Lag (1977:187).*

2 § I fråga om valnämnden gäller vad som är föreskrivet om nämnder i kommunallagen (1991:900).

Om en ändring i den kommunala indelningen innebär att en ny kommun bildas, skall indelningsdelegerade snarast möjligt under året innan indelningsändringen träder i kraft välja ledamöter och ersättare i valnämnd för tiden före ikraftträdandet. *Lag (1991:1654).*

3 § Varje kommun är indelad i valdistrikt. Är kommun indelad i valkretsar för val av kommunfullmäktige, skall varje sådan valkrets bilda ett eller flera valdistrikt.

Valdistrikt bör omfatta 1 200 - 1 500 röstberättigade. Endast om särskilda skäl föranleder det, får valdistrikt omfatta mer än 1 800 eller mindre än 300 röstberättigade.

Länsstyrelsen beslutar om kommuns indelning i valdistrikt på förslag av fullmäktige i kommunen. Det åligger kommun att under år närmast före år då ordinarie val till riksdagen skall äga rum se över indelningen. Om det är påkallat får länsstyrelsen självant besluta om indelningen i valdistrikt sedan fullmäktige i kommunen har beretts tillfälle att yttra sig.

Beslut om indelning i valdistrikt skall meddelas senast en månad före ingången av det år under vilket beslutet skall träda i tillämpning. Regeringen eller annan myndighet som beslutar om ändring i rikets indelning i landsting eller kommuner kan dock vid behov bestämma att beslut om indelning i valdistrikt får meddelas senare. Länsstyrelsen skall omedelbart kungöra sådana beslut i ortstidning inom valdistrikten. *Lag (1991:1654).*

4 § När val enligt denna lag skall förrättas, utser valnämnden för varje valdistrikt minst fyra personer att på valdagen tjänstgöra som valförrättare i distriktet. Bland de utsedda förordnar nämnden en att vara ordförande och en att vara ersättare för ordföranden.

Vid röstningen skall minst tre av valförrättarna, däribland ordföranden eller hans ersättare, vara närvarande. *Lag (1975:310).*

5 § Var och en som är valbar till ledamot i valnämnden är skyldig att mottaga uppdrag som valförrättare, om han ej har giltigt hinder. *Lag (1977:187).*

6 § Länsstyrelsens beslut i ärende om indelning i valdistrikt får överklagas hos Valprovsnämnden.

Den som vill överklaga ett beslut att inte godkänna ett av honom uppgivet hinder att ta emot ett uppdrag som avses i 5 § får göra detta hos länsstyrelsen. Tiden för överklagande räknas från den dag beslutet meddelades. Länsstyrelsens beslut får inte överklagas. *Lag (1987:1334).*

4 kap. Röstlängder

Allmän röstlängd

1 § Allmän röstlängd upprättas årligen för varje valdistrikt av skattemyndigheten. Längden skall vara upprättad senast den 15 juli. Utskrift av röstlängden skall göras varje år då ordinarie val till riksdagen och val i hela landet till kommun- och landstingsfullmäktige skall hållas. En sådan utskrift skall också göras inför extra val eller inför folkomröstning som hålls under andra år. *Lag (1993:1399).*

2 § I allmän röstlängd tas upp svensk medborgare som den 1 juli enligt skattemyndighetens personband är folkbokförd i valdistriktet och som har fyllt eller före den 1 september det år röstlängden upprättas fyller sjutton år. Om en beslutad ändring i den kommunala indelningen skall träda i kraft vid följande årsskifte, tas i längden upp den som skall vara folkbokförd i distriktet enligt den nya indelningen.

Under de förutsättningar som i första stycket anges för svenska medborgare tas i röstlängden upp även de utlänningar som enligt skattemyndighetens personband har varit folkbokförda i riket den 1 november de tre åren närmast före valåret.

För den som ej fyllt aderton år den 1 september det år röstlängden upprättas antecknas den dag då han blir röstberättigad.

För utlänningar antecknas att rösträtt ej föreligger vid val till riksdagen. *Lag (1993:1399).*

3 § Allmän röstlängd skall hållas tillgänglig för granskning hos skattemyndigheten varje vardag med undantag av lördag under tiden den 16 juli - 25 augusti eller, om sistnämnda dag är en lördag eller söndag, till och med närmast följande måndag. *Lag (1993:1399).*

4 § Den som anser att allmän röstlängd är felaktig på så sätt att han oriktigt uteslutits från rösträtt eller att han tagits upp i röstlängden för ett annat valdistrikt än det där han är folkbokförd eller att någon annan uppgift om honom är oriktig får senast den 25 augusti skriftligen begära att uppgiften rättas.

Omständigheter som inträffat efter den 1 juli får inte ligga till grund för rättelse.

Frågor om rättelse prövas av skattemyndigheten. Ett beslut om rättelse skall genast föras in i röstlängden. *Lag (1993:1399).*

5 § *har upphävts genom lag (1993:1399).*

6 § Skattemyndighetens beslut i ärenden om rättelse enligt 4 § får överklagas endast i samband med överklagande av det val vid vilket beslutet har gällt. I ett sådant ärende får endast bevis som har företetts hos skattemyndigheten åberopas. *Lag (1993:1399).*

7 § Allmän röstlängd gäller från och med den 1 september det år röstlängden upprättas till och med den 31 augusti påföljande år, om inte annat följer av 9 §. *Lag (1993:1399).*

8 § *har upphävts genom lag (1993:) 399).*

9 § Har allmän röstlängd i någon del förklarats felaktig på grund av ett överklagande i samband med att ett val överklagats, skall skattemyndigheten rätta längden i enlighet med förklaringen. *Lag (1993:1399).*

10 § *har upphävts genom lag (1993:1399).*

Särskild röstlängd

11 § Svensk medborgare som ej är bosatt i riket har rösträtt vid val till riksdagen, om han varit folkbokförd här någon gång och har uppnått arton års ålder senast på valdagen.

Svensk medborgare skall anses bosatt utom riket, om han enligt skattemyndighetens personband ej är folkbokförd här. *Lag (1991:490).*

12 § Särskild röstlängd för val till riksdagen upprättas årligen för varje valkrets av centrala valmyndigheten. Längden skall vara upprättad senast den 15 juli.

I särskild röstlängd upptas, efter ansökan, den som den 1 juli har rösträtt enligt 11 §. Under år då ordinarie val till riksdagen inte äger rum tas i längden upp, även utan ansökan, den som har tagits upp i särskild röstlängd för det närmast föregående året, om han fortfarande har rösträtt enligt 11 §. Även den som den 1 juli inte fyllt arton år tas upp i den särskilda röstlängden, om han fyllt eller före den 1 september det år röstlängden upprättas fyller sjutton år och det inte möter något hinder i övrigt. För den som inte fyllt arton år den 1 september det år röstlängden upprättas antecknas den dag då han blir röstberättigad. *Lag (1993:1399).*

13 § Ansökan att bli upptagen i särskild röstlängd görs skriftligen hos centrala valmyndigheten senast den 1 juli. I ansökningshandlingen skall sökanden på heder och samvete försäkra att han är svensk medborgare. Försäkran skall vara avgiven samma år som röstlängden upprättas. Ansökan som görs för sent eller saknar försäkran som har sagts nu tas inte upp till prövning.

Blanketter till ansökan skall finnas tillgängliga hos centrala valmyndigheten samt hos svensk beskickning och annan svensk utlandsmyndighet som centrala valmyndigheten bestämmer. *Lag (1993:1399).*

14 § Beslut över ansökan att bli upptagen i särskild röstlängd meddelas så snart det kan ske.

Den som skall upptagas i särskild röstlängd uppföres i röstlängden för den valkrets där han senast varit folkbokförd.

Bifalles inte ansökan om att bli upptagen i särskild röstlängd, skall centrala valmyndigheten genast underrätta sökanden om beslutet. *Lag (1993:1399).*

15 § Så snart röstlängden har upprättats, sänds den till den skattemyndighet till vilken valkretsen hör. Hos skattemyndigheten skall röstlängden hållas tillgänglig för granskning varje vardag med undantag av lördag

under tiden den 16 juli -25 augusti eller, om sistnämnda dag är en lördag eller söndag, till och med närmast följande måndag. *Lag (1993:1399)*.

16 § Den som anser att särskild röstlängd är felaktig på så sätt att han oriktigt uteslutits från rösträtt eller att någon uppgift om honom är oriktig får senast den 25 augusti skriftligen begära att uppgiften rättas.

Omständigheter som inträffat efter den 1 juli får inte ligga till grund för rättelse.

Frågor om rättelse prövas av centrala valmyndigheten som ansvarar för att en rättelse genast förs in i röstlängden. *Lag (1993:1399)*.

17 § *har upphävts genom lag (1993:1399)*.

18 § Centrala valmyndighetens beslut i ärenden som sägs i 16 § får överklagas endast i samband med överklagande av det val vid vilket beslutet har gällt. I ett sådant ärende får endast bevis som har företetts hos centrala valmyndigheten åberopas.

Har röstlängden i någon del förklarats felaktig på grund av talan som avses i första stycket, skall centrala valmyndigheten rätta längden i enlighet med förklaringen. *Lag (1993:1399)*.

19 § Särskild röstlängd gäller från och med den 1 september det år röstlängden upprättas till och med den 31 augusti påföljande år, om ej annat följer av 18 § andra stycket. *Lag (1974:215)*.

20 § När val äger rum, skall särskild röstlängd vara tillgänglig i vallokalen för det valdistrikt som centrala valmyndigheten bestämmer. Beslut om detta meddelas senast den dag som enligt 15 § är sista dag för granskning och förs in i röstlängden. *Lag (1993:1399)*.

21 § *har upphävts genom lag (1993:1399)*.

5 kap. Registrering av partibeteckning och anmälan av kandidater

1 § Parti kan efter ansökan och på de villkor som anges i 2-4 §§ få sin partibeteckning registrerad hos centrala valmyndigheten samt anmäla kandidater i valet enligt 8 §.

Om valsedel med registrerad partibeteckning finns bestämmelser i 6 kap. 3 § tredje stycket och 14 kap. 5 §.

2 § Ansökan om registrering av partibeteckning görs skriftligen. I ansökningshandlingen skall anges för vilket slag av val registrering söks och, om ansökningshandlingen avser registrering för val av landstingsledamöter eller kommunfullmäktige, för vilket landsting eller vilken kommun som registrering begärs. Till handlingen skall fogas förklaringar enligt 3 § tredje stycket eller intyg av notarius publicus att sådana förklaringar har visats upp för honom.

För att partibeteckning skall åtnjuta skydd vid val skall ansökan om registrering av beteckningen ha kommit in till centrala valmyndigheten,

vid ordinarie val till riksdagen och val i hela riket av landstingsledamöter och kommunfullmäktige före utgången av februari valåret och vid annat val inom en vecka efter det att beslut om valdagen meddelades. *Lag (1991:1654)*.

3 § Partibeteckning får registreras, om

1. partibeteckningen består av eller innehåller ord,
2. partiet icke utgör underavdelning av politisk sammanslutning,
3. ansökan biträds, vid registrering för val till riksdagen av minst 1 500 röstberättigade medlemmar i hela riket och vid registrering för val av landstingsledamöter och för val av kommunfullmäktige av minst 100 respektive minst 50 röstberättigade medlemmar i det landsting eller den kommun för vilken registrering söks,
4. partibeteckningen kan antas ej leda till förväxling med beteckning som redan är registrerad eller som, med anledning av tidigare gjord ansökan, kan komma att registreras med giltighet för det valet eller för annat val för vilket den nya registreringen enligt 4 § första stycket kommer att gälla,
5. partibeteckningen kan antas ej leda till förväxling med beteckning som för högst fem år sedan har avförts ur registret efter namnbyte och vars registrering hade sådan giltighet som avses i punkt 4.

I fråga om parti som är representerat i riksdagen gäller inte första stycket 3.

De medlemmar som enligt första stycket 3 biträder en ansökan skall lämna egenhändigt undertecknade förklaringar om detta och därvid uppgive personnummer och folkbokföringsort. *Lag (1991:1654)*.

4 § Registreras partibeteckning för val till riksdagen, gäller registrering-
en även för val av landstingsledamöter och kommunfullmäktige i hela
riket. Registreras partibeteckning för val av landstingsledamöter, gäller
registreringen val i det landsting som anges i registreringsbeslut samt val
av kommunfullmäktige i de kommuner som är belägna inom landstinget.
Registreras partibeteckning för val av kommunfullmäktige, gäller registre-
ringen val i den kommun som anges i registreringsbeslutet.

Avser ansökan registrering för val till riksdagen och är partibeteckning-
en redan registrerad eller är ansökan om dess registrering redan gjord för
annat val, får registrering beviljas utan hinder av 3 § första stycket 4, om
det parti för vilket registrering sålunda har skett eller sökts har lämnat sitt
medgivande. Detsamma gäller om ansökan avser registrering för val av
landstingsledamöter och partibeteckningen redan är registrerad eller ansö-
kan om dess registrering tidigare är gjord för val av kommunfullmäktige
inom landstinget. Behörig att lämna medgivande är det ombud som partiet
har anmält enligt 5 §. *Lag (1991:1654)*.

5 § För parti som fått sin partibeteckning registrerad skall finnas om-
bud. Ombud skall anmälas till centrala valmyndigheten inom en månad
efter det att registreringen av beteckningen kungjorts enligt 7 §.

6 § Registrerad partibeteckning skall avföras ur registret, om

1. partiet begär det,

2. partiet ej vid två på varandra följande ordinarie val till riksdagen eller val i hela riket av landstingsledamöter eller kommunfullmäktige anmäلت kandidater enligt 8 § eller

3. partiet underlåter att anmäla ombud enligt 5 §. *Lag (1977:187).*

7 § När partibeteckning registrerats eller avförts ur registret, skall centrala valmyndigheten kungöra detta i Post- och Inrikes Tidningar.

8 § För att registrerad partibeteckning skall åtnjuta skydd vid val skall partiet som kandidater anmäla

för val till riksdagen i viss valkrets minst fyra och högst femton personer, för val av landstingsledamöter minst fyra och högst trettio personer i landstinget och

för val av kommunfullmäktige minst fyra och högst tjugo personer i kommunen.

Centrala valmyndigheten bestämmer inför varje val när anmälan av kandidater senast skall göras. Kungörelse härom skall föras in i Post- och Inrikes Tidningar. Underrättelse om beslutet skall vidare tillställas varje registrerat parti.

Anmälan av kandidater skall göras hos centrala valmyndigheten eller, i den mån regeringen eller myndighet som bestäms av regeringen föreskriver det, länsstyrelsen. Anmälan skall göras skriftligen av partiets ombud eller av person som ombudet utsett. Till anmälningshandlingen skall fogas skriftlig förklaring från varje kandidat att han givit partiet tillstånd att anmäla honom. *Lag (1991:1654).*

9 § Finner den myndighet hos vilken anmälan görs anledning till anmärkning mot anmälningshandlingen eller handling som åtföljer denna, skall myndigheten genast underrätta den som gjort anmälan. Därvid skall anges tid för ändring och komplettering av anmälningshandlingen. Därefter skall centrala valmyndigheten så snart som möjligt slutligt pröva ärendet.

Har det ej visats att anmäld kandidat givit partiet tillstånd att anmäla honom, skall hans namn på anmälningshandlingen anses obefintligt. *Lag (1978:907).*

10 § Centrala valmyndigheten upprättar för varje slag av val och för varje riksdagsvalkrets, landsting och kommun listor över de kandidater som partierna anmäلت. Listorna skall sändas till Posten Aktiebolag. Skall röstning äga rum hos utlandsmyndighet eller på fartyg, skall listorna om möjligt sändas även till myndigheten och fartygets befälhavare. Listorna för varje riksdagsvalkrets, landsting och kommun skall så snart som möjligt tillställas länsstyrelsen. *Lag (1993:1689).*

11 § Centrala valmyndighetens beslut i ärenden som avses i detta kapitel får överklagas hos Valprövningsnämnden. *Lag (1987:1334).*

6 kap. Valsedlar

1 § Till valsedlar skall användas särskilda blanketter som tillhandahålles av centrala valmyndigheten.

2 § Valsedlarna skall vara lika till storlek och material. För val till riksdagen skall användas gula, för val av landstingsledamöter blå och för val av kommunfullmäktige vita valsedlar.

På valsedel skall finnas partibeteckning. Valsedel bör dessutom innehålla

1. namn på en eller flera kandidater,
2. beteckning som visar för vilken valkrets sedeln är avsedd (valkretsbe-teckning) samt
3. uppgift om det val för vilket sedeln gäller (valbeteckning).

Varje kandidat skall anges på sådant sätt att det klart framgår vem som avses. Därför bör någon form av identifieringsuppgift sättas ut vid kandi-datens namn. *Lag (1987:1334).*

3 §³ Om valsedel upptager mer än ett kandidatnamn, skall namnen upptagas i en följd under varandra och förses med nummer som visar ordningen mellan dem.

Namnen gäller själva valet samt, i den mån de ej därvid tages i anspråk, val av ersättare för riksdagsledamöter och val av ersättare för landstingsle-damöter och kommunfullmäktige.

Upptager valsedel med registrerad partibeteckning flera namn på kandi-dater, skall valsedeln, om partiet enligt 5 kap. 8 § anmält kandidater för valet, som första och andra namn upptaga namn på kandidater som tagits upp på listan över kandidater partiet anmält. Upptager valsedel i fall som nu sagts endast ett namn skall detta vara ett namn som tagits upp på listan över anmälda kandidater. *Lag (1994:287).*

4 § Efter beställning av ett parti, som är representerat i den församling valet gäller eller, i fråga om val till riksdagen, vid något av de två senaste valen har fått mer än en procent av rösterna i hela landet, tillhandahåller centrala valmyndigheten partiet blanketter till valsedlar till det antal partiet önskar.

Göres beställning av annat parti än som anges i första stycket eller av annan än den som är behörig företrädare för partiet tillhandahåller centra-la valmyndigheten blanketter till valsedlar endast om beställaren betalar blanketterna i förskott. *Lag (1987:1334).*

5 § I fråga om ett parti, som deltar i riksdagsval och som vid något av de två senaste riksdagsvalen har fått eller vid det förestående valet får mer än en procent av rösterna i hela landet, svarar staten för kostnaden för blanketter till valsedlar till ett antal som motsvarar tre gånger antalet röstberättigade i valkretsen. Detta gäller även ett parti som utan att ha uppnått den angivna röstandelen är eller genom det förestående valet blir representerat i riksdagen.

I fråga om ett parti, som deltar i val till kommun- eller landstingsfullmäktige och som är eller genom det förestående valet blir representerat i den församling valet gäller, svarar staten för kostnaden för blanketter till valsedlar till ett antal som motsvarar tre gånger antalet röstberättigade i valet.

Vid tillämpning av första och andra styckena beräknas antalet röstberättigade på grundval av uppgifterna i folkbokföringen den 1 november föregående år. *Lag (1993:1399).*

6 § Har blanketter till valsedlar betalats i förskott och har valsedlarna använts för parti som enligt 5 § är berättigat att få valedelsblanketter kostnadsfritt vid valet, skall förskottet återbetalas i den mån antalet valsedlar som partiet får kostnadsfritt därigenom inte kommer att överstiga, i fråga om val till riksdagen tre gånger antalet röstberättigade i valkretsen och i fråga om annat val tre gånger antalet röstberättigade vid valet. Antalet röstberättigade beräknas på grundval av uppgifterna i folkbokföringen den 1 november föregående år. Belopp som återbetalas tillställs partiet oavsett vem som har erlagt förskottet. *Lag (1993:1399).*

7 § Om beställaren begär det, förser centrala valmyndigheten utan särskild ersättning valedelsblanketterna med partibeteckning, kandidatnamn samt valkrets- och valbeteckningar.

Centrala valmyndigheten får förse valedelsblanketter och valsedlar med särskild beteckning för att underlätta räkningen av dem. *Lag (1993:1399).*

7 a § Om någon har angetts som kandidat på en valedelsblankett som tillhandahålls med kandidatnamn vid ett val utan att han har samtyckt till det, kan han anmäla detta till länsstyrelsen. Till anmälningen, som skall göras skriftligen, skall fogas ett exemplar av valedeln. Länsstyrelsen skall föra en förteckning över de anmälningar som kommer in före valet. *Lag (1988:161).*

8 § När val skall förrättas, bestämmer centrala valmyndigheten den sista dag då beställning av valsedlar skall ha gjorts för att leverans skall kunna ske 45 dagar före valdagen. För särskilda fall får bestämmas senare dag för beställning och, om det behövs, även senare dag för leverans. Kommer en beställning in senare än centrala valmyndigheten har bestämt, fullgörs leverans endast under förutsättning att denna kan ske före valdagen och utan att leveransen av tidigare gjorda beställningar försenas. *Lag (1987:1334).*

9 § I lokal där röstning äger rum skall väljarna för varje val ha tillgång till

1. valsedlar som försetts med parti- och valbeteckning för varje parti som vid något av de två senaste riksdagsvalen har fått mer än en procent av rösterna i hela landet (partimarkerade valsedlar) samt

2. blanketter till valsedlar.

Lantbrevbärare som mottager valedelsförsändelser bör medföra partimarkerade valsedlar och valedelsblanketter enligt första stycket.

Partimarkerade valsedlar och valsedelsblanketter enligt första stycket tillhandahålles genom centrala valmyndighetens försorg. *Lag (1987:1334)*.

10 § Centrala valmyndighetens beslut i ärenden som avses i detta kapitel överklagas hos Valprövningsnämnden.

Centrala valmyndigheten har rätt att erhålla biträde av länsstyrelse i ärende som avses i detta kapitel. *Lag (1987:1334)*.

7 kap. Röstkort m. m.

1 § Vid val skall, i den mån centrala valmyndigheten ej förordnar annat, för var och en som enligt gällande röstlängd är röstberättigad vid valet upprättas röstkort med uppgifter om den röstberättigade. Röstkortet skall dessutom innehålla uppgifter om valet till ledning för den röstberättigade.

För röstberättigad som ej har känd adress upprättas röstkort endast om han begär det.

2 § Röstkort upprättas av skattemyndigheten.

Vid ordinarie val till riksdagen och val i hela riket till kommun- och landstingsfullmäktige skall röstkorten sändas till de röstberättigade senast 45 dagar före valdagen. Vid annat val skall röstkorten sändas till de röstberättigade senast 16 dagar före valdagen.

För val som äger rum samtidigt upprättas gemensamt röstkort. *Lag (1993:1399)*.

3 § Har röstberättigad förlorat sitt röstkort eller har röstkortet ej kommit honom till hända, är han berättigad att efter framställning få ett duplett-röstkort.

Framställning om duplett-röstkort görs hos skattemyndigheten. Duplett-röstkort får inte lämnas ut senare än dagen före valdagen. Vid framställningen skall sökanden uppge sitt fullständiga namn och personnummer samt, om han är uppförd i särskild röstlängd, hemvistet i den ort i landet där han senast var folkbokförd.

Motsvarande gäller om den röstberättigade önskar få röstkort innan röstkorten blivit översända till de röstberättigade.

Röstkort får inte lämnas ut före den 15 juli. *Lag (1993:1399)*.

4 § Centrala valmyndigheten bör på lämpligt sätt sprida kännedom bland allmänheten om tid och sätt för röstning och om de bestämmelser i övrigt som gäller för valet.

8 kap. Allmänna bestämmelser om röstningen

1 § Röstning sker på valdagen i vallokalen för det valdistrikt där väljaren är upptagen i röstlängd. Röstberättigad, som på grund av vistelse utom riket eller på annan ort inom riket eller av annat skäl finner sig vara förhindrad att rösta på valdagen i vallokalen för det valdistrikt där han är

upptagen i röstlängd, får rösta på Posten Aktiebolags postkontor inom riket, hos svensk utlandsmyndighet eller på svenskt fartyg i utrikes fart.

Om flera val äger rum samtidigt, skall väljare som röstar på postkontor, hos utlandsmyndighet eller på fartyg vid ett och samma tillfälle utöva sin rösträtt i samtliga val som han vill deltaga i. *Lag (1993:1689)*.

2 § Väljaren skall själv lämna sin valseedel till valförrättaren eller, om röstningen sker på postkontor, hos utlandsmyndighet eller på fartyg, till röstmottagaren där.

Om avlämnande av valseedel genom bud (röstning med valsefelsförsändelse) föreskrives i 11 kap. *Lag (1987:1334)*.

3 § Väljare bör vid röstning i vallokal medföra sitt röstkort.

Röstning på postkontor, hos utlandsmyndighet eller på fartyg får inte ske utan att röstkortet avlämnas. Väljare som vill rösta hos utlandsmyndighet eller på fartyg får dock rösta utan att röstkort avlämnas om han visar upp en giltig identitetshandling. Vidare får väljare som innehar sjöfartsbok rösta på fartyg utan att röstkort avlämnas. I fall då väljaren inte avlämnar röstkort skall röstmottagaren upprätta ett adresskort för honom. *Lag (1993:1399)*.

4 § Vid röstning i vallokal lägger väljaren för varje val in sin valseedel i ett valkuvert och lämnar kuverten till valförrättaren. Mottagna valkuvert samlas upp i valurna. En valurna användes för vart och ett av de samtidiga val som förrättas i vallokalen.

5 § Vid röstning på postkontor, hos utlandsmyndighet eller på fartyg lägger väljaren för varje val in sin valseedel i ett valkuvert och lämnar kuverten till röstmottagaren. Denne lägger in mottagna kuvert tillsammans med väljarens röstkort eller adresskort i ett fönsterkuvert som tillslutes. *Lag (1987:1334)*.

6 § Har röstning skett på postkontor, sänder röstmottagaren iordningställda fönsterkuvert till vederbörande valnämnd. Har röstning skett hos utlandsmyndighet eller på fartyg, sänder röstmottagaren iordningställda fönsterkuvert till centrala valmyndigheten. *Lag (1987:1334)*.

7 § Vid röstning med valsefelsförsändelse lägger väljaren för varje val in sin valseedel i ett valkuvert. Iordningställda kuvert läggs därefter in i ett ytterkuvert för valsefelsförsändelse som tillsluts. Detta lämnas genom bud eller lantbrevbärare till valförrättaren eller röstmottagaren.

Avlämnas valsefelsförsändelse i vallokal, öppnar valförrättaren ytterkuvertet och lägger de valkuvert som väljaren gjort i ordning i valurna.

Avlämnas valsefelsförsändelse på ett postkontor, hos en utlandsmyndighet eller på ett fartyg, lägger röstmottagaren in försändelsen tillsammans med väljarens röstkort i ett fönsterkuvert. I de fall som avses i 11 kap. 8 § andra stycket läggs adresskortet i fönsterkuvertet i stället för röstkortet. Fönsterkuvertet behandlas därefter som anges i 6 §. *Lag (1993:1399)*.

8 § Kuvert tillhandahålles endast genom centrala valmyndighetens försorg.

Valkuvert skall vara utformade på ett sådant sätt att färgen på den valsedel som väljaren lagt i kuvertet kan ses utan att valhemligheten röjs. *Lag (1993:1399).*

9 § Valkuvert tillställs valnämnder och röstmottagare. Fönsterkuvert som avses i 5 § tillställs röstmottagare.

Valkuvert och ytterkuvert för valsedelsförsändelse skall i god tid före valet finnas tillgängliga

1. hos valnämnden och hos de personer åt vilka nämnden har uppdragit att gå väljarna till hända i sådant hänseende,
2. på Posten Aktiebolags postkontor samt hos de av dess lantbrevbärare som tar emot valsedelsförsändelser,
3. hos utlandsmyndigheter och på fartyg där röstning skall äga rum.

Valkuvert och ytterkuvert för valsedelsförsändelse skall dessutom på begäran kostnadsfritt tillhandahållas parti som vid något av de två senaste riksdagsvalen har fått mer än en procent av rösterna i hela landet. *Lag (1993:1689).*

10 § Röstning äger rum inför öppna dörrar. I lokal där röstning äger rum skall finnas ett lämpligt antal avskilda platser där väljaren utan insyn kan lägga in sina valsedlar i valkuvert.

Befinner sig någon, när tiden för röstningen går ut, i röstningslokalen eller på anvisad plats intill denna men har han ej hunnit rösta, skall han ges tillfälle till det.

11 § Den som uppehåller sig i röstningslokalen eller utrymme därintill är skyldig att rätta sig efter de föreskrifter som valförrättare eller röstmottagare meddelar för att trygga röstningens genomförande. Uppstår oordning som ej kan avstyras, har valförrättaren eller röstmottagaren rätt att avbryta röstningen.

Avbrytes röstning i vallokal, skall valurna och röstlängd förseglas samt förvaras på betryggande sätt. När röstningen återupptages, skall valförrättaren visa de närvarande att förseglingarna är obrutna. Avbrytes röstning på postkontor, hos utlandsmyndighet eller på fartyg, skall mottagna fönsterkuvert under avbrottet förvaras på betryggande sätt.

Tal får ej hållas i röstningslokal eller i anslutande utrymme. Ej heller får tryckta eller skrivna upprop sättas upp eller delas ut till väljarna på sådan plats. *Lag (1987:1334).*

12 § I lokal där röstning äger rum skall ett exemplar av denna lag finnas tillgängligt.

I vallokal skall finnas anslagna de listor som centrala valmyndigheten upprättat över de kandidater som partierna anmält för valen i den valkrets till vilken valdistriktet hör. På postkontor där röstning äger rum skall listor finnas tillgängliga för samtliga valkretsar. Listor för samtliga valkretsar bör finnas tillgängliga även hos utlandsmyndighet och på fartyg där röstning äger rum. *Lag (1987:1334).*

13 § Protokoll skall foras över valförrättning i vallokal enligt formulär som fastställs av centrala valmyndigheten.

På postkontor, hos utlandsmyndighet och på fartyg skall fortlöpande anteckningar föras över röstningen. *Lag (1987:1334)*.

14 § Väljare, som på grund av kroppsligt fel icke kan avge sin röst i föreskriven ordning, får vid röstningen anlita biträde som han utsett.

15 § Åtgärd eller anordning som det enligt denna lag åligger kommun, valnämnd eller valförrättare att vidtaga eller ombesörja bekostas av kommunen.

9 kap. Särskilda bestämmelser om röstning i vallokal

1 § Vallokal skall hållas öppen för röstning mellan klockan 8 och 20. Centrala valmyndigheten får bestämma att vallokalen i visst valdistrikt skall vara öppen för röstning kortare tid än nu sagts, om det kan antagas att väljarna likväl har tillfredsställande möjligheter att utöva sin rösträtt. *Lag (1978:907)*.

2 § När vallokalen har öppnats för röstning, visar valförrättaren de närvarande att varje valurna är tom. Härefter får röstningen börja.

3 § Röstningen går till på följande sätt.

När väljaren kommer in i vallokalen, får han ett valkuvert för vart och ett av valen. Han uppsöker därefter en av de avskilda platserna och lägger där för varje val in sin valsedel i ett valkuvert. Valsedel får ej vikas.

Väljaren lämnar iordningställda valkuvert till valförrättaren. Om denne begär det, skall väljaren uppge sitt fullständiga namn, sin födelseid och sitt hemvist inom valdistriktet eller, om han är upptagen i särskild röstlängd, hemvistet i den ort i riket där han senast var folkbokförd. Valförrättaren kontrollerar att väljaren är upptagen som röstberättigad i röstlängden, att han ej redan röstat i valet, att han ställt i ordning endast ett valkuvert för varje val och att kuvert ej är försett med obehörig märkning. Valförrättaren lägger därefter i väljarens närvaro valkuverten i valurnorna. I samband härmed antecknas i röstlängden att väljaren röstat. *Lag (1991:490)*.

4 § Är valkuvert tomt eller försett med obehörig märkning, får det ej mottagas. Detsamma gäller om det ej klart framgår att kuvert innehåller valsedel. Har väljaren lämnat mer än ett valkuvert för något val, får endast ett av dessa mottagas. Om väljaren begär det, skall samtliga kuvert för det valet återlämnas till honom.

5 § När vallokalen stängts för röstning och de som är närvarande fått tillfälle att lämna sina valsedlar, förklaras röstningen avslutad.

6 § Kommunen skall tillhandahålla lämpliga vallokaler. I anslutning till vallokalen eller i denna skall anordnas lämplig plats där de partier som

deltar i valen kan lägga ut sina valsedlar. Valförrättaren skall se till att väljarna där har tillgång till blanketter för valsedlar och partimarkerade valsedlar för varje parti som vid något av de två senaste riksdagsvalen har fått mer än en procent av rösterna i hela landet. *Lag (1987:1334)*.

7 § Kommunen bör på valdagen ordna med valskjutsar för de väljare som bor avlägset eller isolerat och som endast med avsevärd kostnad eller tidsspillan kan infinna sig i vallokalen.

10 kap. Särskilda bestämmelser om röstning på postkontor, hos utlandsmyndighet och på fartyg

Röstning på postkontor

1 § När val skall förrättas, bestämmer centrala valmyndigheten efter samråd med Posten Aktiebolag på vilka postkontor röstning skall genomföras. Vid val till riksdagen och vid sådana val till kommun- eller landstingsfullmäktige som omfattar hela riket skall röstning alltid kunna äga rum på minst ett postkontor i varje kommun.

På de postkontor där röstning genomförs skall man vid ordinarie val till riksdagen och val i hela riket till kommun- och landstingsfullmäktige kunna rösta från och med den tjugofjärde dagen före valdagen till och med valdagen. Vid andra val skall man på dessa postkontor kunna rösta från och med den tionde dagen före valdagen till och med valdagen. *Lag (1993:1689)*.

2 § Röstning på postkontor äger rum under tid då postkontoret är öppet för allmänheten. På förslag av Posten Aktiebolag får centrala valmyndigheten begränsa den tid då röstning får ske på postkontor före valdagen. Röstning skall dock alltid kunna äga rum under minst en timme varje dag då postkontoret är öppet för allmänheten. På valdagen skall postkontor vara öppet för röstmottagning minst en timme före klockan 11 och minst en timme efter klockan 15. Vid sådana val till kommun- och landstingsfullmäktige som ej omfattar hela riket får dock centrala valmyndigheten bestämma att röstmottagning ej skall anordnas på valdagen.

Inrättas med anledning av valet postkontor vid sjukhus, ålderdomshem, kriminalvårdsanstalt eller liknande vårdinrättning eller vårdanstalt, äger röstning där rum på tid som Posten Aktiebolag bestämmer efter samråd med valnämnden och med vårdinrättningens eller vårdanstaltens ledning, dock tidigast sjunde dagen före valdagen. Posten Aktiebolag skall samråda med valnämnden och med vårdinrättningens eller vårdanstaltens ledning om hur röstningen skall genomföras. På begäran av Posten Aktiebolag skall valnämnden utse erforderligt antal personer att biträda röstmottagare på postkontoret.

Inrättas med anledning av valet annat postkontor, skall postkontoret vara öppet för röstmottagning på valdagen, under tid som Posten Aktiebolag bestämmer efter samråd med valnämnden i den kommun där postkontoret inrättas. Röstning skall dock alltid kunna äga rum under minst en timme före klockan 11 och minst en timme efter klockan 15. *Lag (1993:1689)*.

3 § Röstmottagare på postkontor är den som Posten Aktiebolag utser. *Lag (1993:1689).*

4 § Röstning på postkontor går till på följande sätt.

När väljaren visat upp sitt röstkort för röstmottagaren, får han av denne ett valkuvert för var och ett av valen. Han uppsöker därefter en av de avskilda platserna och lägger där för varje val in sin valsedel i ett valkuvert. Valsedel får ej vikas.

Väljaren lämnar valkuvert och röstkortet till röstmottagaren. Denne kontrollerar att väljaren ställt i ordning endast ett valkuvert för varje val och att kuvert ej är försett med obehörig märkning. Därefter lägger röstmottagaren i väljarens närvaro in mottagna valkuvert i ett fönsterkuvert tillsammans med väljarens röstkort, vilket placeras närmast fönsterkuvertets fönster, och tillsluter fönsterkuvertet. Röstmottagaren tar slutligen hand om fönsterkuvertet samt antecknar på en särskild förteckning väljarens namn och den valnämnd till vilken fönsterkuvertet skall sändas. På fönsterkuvertet antecknas det värdepostnummer som är angivet i förteckningen.

Väljare som ej är känd för röstmottagaren skall legitimera sig. Gör han ej det, får han icke rösta. *Lag (1987:1334).*

5 § Är valkuvert tomt eller försett med obehörig märkning, får det ej mottagas. Detsamma gäller om det ej klart framgår att kuvert innehåller valsedel. Har väljaren lämnat mer än ett valkuvert för något val, får endast ett av dessa mottagas. Om väljaren begär det, skall samtliga kuvert för det valet återlämnas till honom.

5 a § I eller i anslutning till lokal där poströstning äger rum skall anordnas lämplig plats där valsedlar kan läggas ut av partier vars valsedlar ej tillhandahålls enligt 6 kap. 9 §. Endast partimarkerade valsedlar får läggas ut. *Lag (1985:203).*

6 § Röstmottagare skall sända mottagna fönsterkuvert till valnämnden i den kommun där väljaren är upptagen i allmän röstlängd eller, om väljaren är upptagen i särskild röstlängd, till valnämnden i den kommun inom vilken den vallokal är belägen där den särskilda röstlängden enligt 4 kap. 20 § skall finnas tillgänglig. Försändelsen skall anordnas som värdepost. *Lag (1987:1334).*

Röstning hos utlandsmyndighet

7 § När val skall förrättas, bestämmer centrala valmyndigheten efter samråd med Utrikesdepartementet hos vilka svenska utlandsmyndigheter röstning skall äga rum. Vid val som ej omfattar hela riket får dock centrala valmyndigheten bestämma att röstning hos svensk utlandsmyndighet ej skall äga rum.

Vid ordinarie val till riksdagen och val i hela landet av landstingsledamöter och kommunfullmäktige får röstning hos en utlandsmyndighet börja tidigast den tjugofjärde dagen före valdagen. Vid andra val får röstning hos en utlandsmyndighet börja tidigast den tjugonde dagen före valdagen.

Röstningen hos en utlandsmyndighet får pågå så länge att avgivna

valsedlar kan beräknas vara den centrala valmyndigheten till handa senast klockan 12 dagen före valdagen.

Utlandsmyndighetens chef bestämmer när och var röstning äger rum hos myndigheten samt kungör tid och ställe för röstningen.

Röstmottagare hos utlandsmyndighet är myndighetens chef eller den han utser. *Lag (1988:161)*.

7 a § Kuvert och sådana parti markerade valsedlar och valsedelsblanketter som avses i 6 kap. 9 § första stycket samt övrig materiel som behövs för röstning skall finnas tillgänglig hos de svenska utlandsmyndigheter som centrala valmyndigheten bestämmer efter samråd med Utrikesdepartementet. *Lag (1982:146)*.

8 § Röstning hos utlandsmyndighet går till på följande sätt.

Av röstmottagaren får väljaren ett valkuvert för vart och ett av de val som han vill delta i. Han uppsöker därefter en av de avskilda platserna och lägger där för varje val in sin valsedel i ett valkuvert. Valsedel får inte vikas.

Väljaren lämnar valkuvert och röstkortet till röstmottagaren. Kan väljaren inte visa upp röstkort skall röstmottagaren med ledning av giltig identitetshandling för väljaren och de uppgifter denne kan lämna upprätta ett adresskort. Röst mottagaren kontrollerar att väljaren ställt i ordning endast ett valkuvert för varje val och att kuvertet inte är försett med någon obehörig märkning. Därefter lägger röstmottagaren i väljarens närvaro in mottagna valkuvert i ett fönsterkuvert tillsammans med väljarens röstkort eller adresskort, vilket placeras närmast det kuvertets fönster, och tillsluter fönsterkuvertet. Röstmottagaren tar slutligen hand om fönsterkuvertet samt antecknar väljarens namn på en särskild förteckning. På fönsterkuvertet antecknas det värdepostnummer som är angivet i förteckningen.

Väljare som inte är känd för röstmottagaren skall legitimeras sig. Gör han inte det, får han inte rösta. *Lag (1993:1399)*.

9 § Är valkuvert tomt eller försett med obehörig märkning, får det ej mottagas. Detsamma gäller om det ej klart framgår att kuvert innehåller valsedel. Har väljaren lämnat mer än ett valkuvert för något val, får endast ett av dessa mottagas. Om väljaren begär det, skall samtliga kuvert för det valet återlämnas till honom.

10 § Röstmottagare skall sända mottagna fönsterkuvert och den i 8 § omnämnda förteckningen till centrala valmyndigheten. Sändes kuvert med post, skall försändelsen anordnas som värdepost. *Lag (1993:1689)*.

11 § Centrala valmyndigheten förtecknar fortlöpande de fönsterkuvert som kommer in från utlandsmyndighet. Myndigheten sänder därefter mottagna fönsterkuvert till valnämnden i den kommun där väljaren är upptagen i allmän röstlängd eller, om väljaren är upptagen i särskild röstlängd, till valnämnden i den kommun, inom vilken den vallokal är belägen där den särskilda röstlängden enligt 4 kap. 20 § skall finnas tillgänglig. Försändelsen skall anordnas som värdepost. *Lag (1987:1334)*.

Röstning på fartyg

12 § När val skall förrättas, bestämmer centrala valmyndigheten på vilka svenska fartyg i utrikes fart som röstning skall äga rum. Vid val som ej omfattar hela riket får dock centrala valmyndigheten bestämma att röstning på svenskt fartyg i utrikes fart ej skall äga rum.

Rätt att rösta på fartyg där röstning anordnas har den som tillhör fartygets besättning eller annan personal på fartyget eller är passagerare där.

12 a § Kuvert och sådana partimarkerade valsedlar och valsedelsblanketter som avses i 6 kap. 9 § första stycket samt övrig materiel som behövs för röstning skall finnas tillgänglig på de svenska fartyg i utrikes fart som centrala valmyndigheten bestämmer. *Lag (1982:146).*

13 § Vid ordinarie val till riksdagen och val i hela landet av landstingsledamöter och kommunfullmäktige får röstning på ett fartyg börja tidigast den femtiofemte dagen före valdagen. Vid andra val får röstning på ett fartyg börja tidigast den trettionde dagen före valdagen.

Röstning på fartyg får pågå så länge att avgivna valsedlar kan beräknas vara centrala valmyndigheten till hända senast klockan 12 dagen före valdagen.

Fartygets befälhavare bestämmer när och var röstning äger rum samt underrättar dem som befinner sig ombord om tid och ställe för röstningen.

Röstmottagare på fartyg är fartygets befälhavare eller den han utser. *Lag (1988:161).*

14 § I fråga om röstning på fartyg äger 8- 10 §§ motsvarande tillämpning. Röstmottagare på fartyg får dock lämna mottagna fönsterkuvert till svensk utlandsmyndighet som centrala valmyndigheten bestämmer för vidarebefordran till centrala valmyndigheten.

Kan väljaren inte visa upp röstkort eller en giltig identitetshandling men innehar han sjöfartsbok, skall röstmottagaren i stället upprätta ett adresskort för honom med ledning av sjöfartsboken och de uppgifter han kan lämna. Adresskortet läggs in i fönsterkuvertet tillsammans med valkuvert som väljaren lämnat. *Lag (1993:1399).*

15 § I fråga om fönsterkuvert som kommer in till centrala valmyndigheten från röstmottagare på fartyg äger 11 § motsvarande tillämpning. *Lag (1987:1334).*

16 § Röstmottagare på fartyg har rätt till ersättning av statsverket för nödvändiga utgifter för uppdragets fullgörande enligt de närmare bestämmelser som meddelas av centrala valmyndigheten.

11 kap. Särskilda bestämmelser om röstning med valsedelsförsändelse

1 §⁴ Väljare som är gift får lämna valsedel genom sin make. Sådan valsedelsförsändelse anordnas på följande sätt.

Väljaren lägger för varje val själv in sin valsedel i ett innerkuvert. I närvaro av ett vittne lägger han sedan in iordningställda innerkuvert i ett ytterkuvert för valsedelsförsändelse och tillsluter detta. Därefter tecknar väljaren på ytterkuvertet försäkran på heder och samvete att han förfarit på detta sätt. Vittnet intygar skriftligen att väljaren egenhändigt under-tecknat försäkran. Vittne skall ha fyllt 18 år. Väljarens make eller barn eller makens barn får ej vara vittne. *Lag (1982:146).*

2 §⁵ Valsedelsförsändelse från den som är gift lämnas på valdagen i vallokalen för det valdistrikt där väljaren är upptagen i röstlängd. Sådan försändelse får lämnas också på postkontor, hos utlandsmyndighet eller på fartyg där röstning äger rum. *Lag (1987:1334).*

3 § Väljare, som på grund av sjukdom, rörelsehinder eller hög ålder inte kan inställa sig i vallokalen för det valdistrikt där han är upptagen i röstlängd eller, om han vistas utomlands, hos en utlandsmyndighet där röstning äger rum eller, om han befinner sig ombord på fartyg där röstning äger rum, får lämna valsedel genom bud. Bud får den vara som är väljarens make, sambo, barn, barnbarn, fader, moder eller syskon eller makes eller sambos barn. Den som yrkesmässigt eller på ett därmed likartat sätt ger väljaren vård av mera varaktigt slag eller på annat sätt brukar hjälpa väljaren i personliga angelägenheter får också vara bud. Budet skall ha fyllt 18 år. Valsedelsförsändelse genom bud anordnas på följande sätt.

Väljaren lägger för varje val själv in sin valsedel i ett valkuvert. I närvaro av budet och ett vittne lägger han sedan in de valkuvert han ställt i ordning i ett ytterkuvert för valsedelsförsändelse och tillsluter detta. Därefter tecknar väljaren på ytterkuvertet en försäkran på heder och samvete att han gjort på detta sätt samt att han av anledning som anges i första stycket inte kan inställa sig för röstning i vallokalen för valdistriktet eller hos utlandsmyndigheten eller hos röstmottagaren på fartyget. Budet och vittnet intygar skriftligen att väljaren själv undertecknat försäkran samt att något förhållande som strider mot innehållet inte är känt för dem. Budet skall på ytterkuvertet anteckna sitt namn, sitt personnummer och sin adress. Vittne skall ha fyllt 18 år. Väljarens make eller barn eller makens barn får inte vara vittne, och inte heller väljarens sambo eller sambos barn. *Lag (1993:1399).*

4 § Valsedelsförsändelse enligt 3 § lämnas i vallokalen för det valdistrikt där väljaren är upptagen i röstlängd. Sådan försändelse får lämnas även på postkontor, hos utlandsmyndighet eller på fartyg där röstning äger rum. *Lag (1993:1399).*

⁴ upphävs den 1 januari 1995 genom lag (1993:1399).

⁵ upphävs den 1 januari 1995 genom lag (1993:1399).

5 § Väljare som betjänas av lantbrevbärare får lämna valsedel genom denne, om röstning äger rum vid det postkontor till vilket lantbrevbäraren är knuten. Vid val som ej omfattar hela riket får dock centrala valmyndigheten på förslag av Posten Aktiebolag begränsa antalet linjer vid vilka valsedel får lämnas genom lantbrevbärare.

Valsedelsförsändelse som avses i första stycket anordnas på följande sätt. Väljaren lägger för varje val själv in sin valsedel i ett valkuvert. I närvaro av ett vittne lägger han sedan in de valkuvert han ställt i ordning i ett ytterkuvert för valsedelsförsändelse och tillsluter detta. Därefter tecknar väljaren på ytterkuvertet en försäkran på heder och samvete att han gjort på detta sätt. Vittnet intygar skriftligen att väljaren själv under-tecknat försäkran. Vittne skall ha fyllt 18 år. Väljarens make eller barn eller makens barn får inte vara vittne, och inte heller väljarens sambo eller sambos barn. Inte heller lantbrevbäraren får vara vittne.

Väljaren lämnar själv valsedelsförsändelsen och sitt röstkort till lantbrevbäraren. Väljare som ej är känd för lantbrevbäraren skall legitimera sig. Gör han ej det, får han icke lämna försändelsen. Lantbrevbäraren intygar på ytterkuvertet att han mottagit försändelsen av väljaren. *Lag (1993:1689).*

6 § Valsedelsförsändelse enligt 5 § lämnas på postkontor till vilket lantbrevbäraren är knuten. Valsedelsförsändelsen får mottagas även under tid då postkontoret ej är öppet för allmänheten. *Lag (1987:1334).*

6 a § Vid ordinarie val till riksdagen och val i hela riket av landstingsledamöter och kommunfullmäktige får valsedelsförsändelse vara anordnad tidigast 24 dagar före valdagen. Försändelse som lämnas på fartyg får dock vara anordnad tidigast 55 dagar före valdagen.

Vid andra val får en valsedelsförsändelse som lämnas i vallokalen eller på ett postkontor vara anordnad tidigast 10 dagar före valdagen. En försändelse som lämnas hos en utlandsmyndighet får vara anordnad tidigast 20 dagar före valdagen och en försändelse som lämnas på ett fartyg tidigast 30 dagar före valdagen.

Väljaren skall på ytterkuvertet intyga att han inte anordnat försändelsen tidigare än vad som är tillåtet. *Lag (1993:1399).*

7 § Lämnas valsedelsförsändelse i vallokal, kontrollerar valförrättaren att väljaren är upptagen som röstberättigad i röstlängden, att han inte redan röstat i valet och att försändelsen är i föreskrivet skick samt att ytterkuvertet är tillslutet. Därefter bryter valförrättaren ytterkuvertet och kontrollerar att väljaren ställt i ordning endast ett valkuvert för varje val samt att valkuvertet inte är försett med obehörig märkning. I närvaro av den som lämnat valsedelsförsändelsen lägger därefter valförrättaren mottagna valkuvert i valurnorna. I samband härmed antecknas i röstlängden att väljaren röstat.

Ytterkuvertet för valsedelsförsändelsen skall tas om hand av valförrättaren och överlämnas till valnämnden. Valnämnden skall förvara kuvertet till utgången av den tid som valet gäller. *Lag (1993:1399).*

8 § Lämnas en valsefelsförsändelse på ett postkontor, hos en utlandsmyndighet eller på ett fartyg, kontrollerar röstmottagaren att försändelsen är i föreskrivet skick och att ytterkuvertet är tillslutet. I närvaro av den som har lämnat valsefelsförsändelsen lägger därefter röstmottagaren in försändelsen i ett fönsterkuvert tillsammans med väljarens röstkort, vilket placeras närmast det kuvertets fönster, och tillsluter fönsterkuvertet. Röstmottagaren tar slutligen hand om fönsterkuvertet samt antecknar väljarens namn på en särskild förteckning. Röstmottagare på postkontor skall på förteckningen anteckna även den valnämnd till vilken fönsterkuvertet skall sändas. På ett fönsterkuvert som tagits om hand av en röstmottagare på ett postkontor antecknas det värdepostnummer som är angivet i förteckningen.

Om den som vill lämna en valsefelsförsändelse hos utlandsmyndighet eller på fartyg inte kan visa upp väljarens röstkort, skall röstmottagaren upprätta ett adresskort med ledning av en giltig identitetshandling för väljaren och de uppgifter om väljaren som budet kan lämna. Vid röstning på fartyg får väljarens sjöfartsbok visas upp i stället för identitetshandling.

Är den som vill lämna valsefelsförsändelsen inte känd för röstmottagaren, skall han legitimera sig. Gör han inte det, får han inte avlämna försändelsen. *Lag (1993:1399).*

9 § Finns det brister eller felaktigheter i något hänseende som valförrätaren eller röstmottagaren skall kontrollera enligt 7 eller 8 §, skall valsefelsförsändelsen eller valkuvertet inte tas emot. Detsamma gäller om ett valkuvert är tomt eller om det inte klart framgår att kuvert innehåller valsefel. Har väljaren ställt i ordning mer än ett valkuvert för något val, får inte något av dessa tas emot. Ett valkuvert som inte tas emot skall innan det lämnas tillbaka läggas in i ett särskilt kuvert som tillslutes. Valsefelsförsändelse som medförs av lantbrevbärare men som inte tas emot skall av lantbrevbäraren återställas till väljaren. *Lag (1993:1399).*

12 kap. Den vidare behandlingen av röster som avgivits på postkontor, hos utlandsmyndighet eller på fartyg

1 § Fönsterkuvert, som före valdagen kommer in till valnämnden från röstmottagare på postkontor eller från centrala valmyndigheten, sorteras på valdistrikt. Fönsterkuverten sändes därefter till valförrättarna i valdistriktet. Översändandet bör ske i sådan tid att fönsterkuverten är valförrättarna till handa när röstningen i vallokalen där börjar. Före översändandet skall fönsterkuverten läggas in i särskilda omslag som förseglas och förses med anteckning om det antal fönsterkuvert varje omslag innehåller.

I avbidan på att översändandet till valförrättarna sker skall fönsterkuverten förvaras på betryggande sätt. *Lag (1987:1334).*

2 § Fönsterkuvert som på valdagen kommer in till valnämnden, sändes till valförrättarna i valdistriktet, om kuverten kan beräknas vara valförrättarna till handa innan röstningen i vallokalen slutar. Före översändandet skall de åtgärder vidtagas som anges i 1 §. Kommer fönsterkuvert in till valnämnden efter valdagen eller så sent denna dag att de ej kan beräknas

komma valförrättarna till handa innan röstningen i vallokalen slutar, skall valnämnden behålla dem och förfara med dem på sätt som anges i 13 kap. 9§. *Lag (1987:1334)*.

3 § Valnämnden skall i särskilt protokoll fortlöpande anteckna de åtgärder som nämnden vidtager med inkomna fönsterkuvert. Protokollet föres enligt formulär som fastställs av centrala valmyndigheten. *Lag (1987:1334)*.

4 § Omslag med fönsterkuvert som sänts till valdistrikten förvaras där obrutna till dess röstningen i vallokalen förklarats avslutad och rösträkning enligt 13 kap. 1 § påbörjas. I protokollet antecknas antalet mottagna omslag och det antal fönsterkuvert som omslagen enligt anteckning på dem innehåller.

Kommer omslag med fönsterkuvert valförrättarna till handa efter det att röstningen i valdistriktet avslutats, skall omslaget inte brytas utan återsändas till valnämnden efter förrättningens slut enligt 13 kap. 7 §. En anteckning om återsändandet skall göras i protokollet.

Om förhållandena medger det, får valförrättarna under pågående röstning företa åtgärder enligt 13 kap. 3 - 5 §§ beträffande fönster- och ytterkuvert för valsefelsförsändelse vilka kommit in till valdistriktet. Därvid skall dock iakttas att valkuvert, som efter granskning befunnits vara i behörigt skick, åter läggs in i fönsterkuvertet tillsammans med väljarens röstkort. Valkuvert i valsefelsförsändelse skall dessförinnan läggas tillbaka i sitt ytterkuvert. Först när röstningen har förklarats avslutad får ett sådant valkuvert läggas i urna. *Lag (1993:1399)*.

5 § Den omständigheten att det i röstlängd antecknats att väljare röstat på postkontor, hos utlandsmyndighet eller på fartyg utgör ej hinder för honom att rösta i vallokalen. Innan han får rösta där skall det fönsterkuvert som härrör från honom tagas fram och läggas in i ett särskilt kuvert som tillslutes och förses med anteckning om innehållet. Om vad sålunda förevarit skall anteckning göras i protokollet. *Lag (1987:1334)*.

13 kap. Preliminär rösträkning

Preliminär rösträkning i vallokal

1 § Omedelbart efter det att röstningen i vallokal förklarats avslutad, räknar valförrättarna preliminärt de avgivna rösterna. Har val till riksdagen förrättats samtidigt med annat val, räknas riksdagsvalet först. Rösträkningen är offentlig och skall genomföras utan avbrott. *Lag (1975:310)*.

2 § Har flera val förrättats samtidigt, sker den preliminära rösträkningen gemensamt för alla valen såvitt gäller åtgärder som avses i 3 - 5 §§.

3 § Rösträkningen inleds med att från valnämnden inkomna omslag med fönsterkuvert brytes. Fönsterkuverten räknas och antalet antecknas i protokollet. Därefter granskas fönsterkuverten. Därvid kontrolleras att

1. fönsterkuvert icke blivit öppnat efter tillslutandet,

2. samma väljare icke avgivit mer än ett fönsterkuvert,

3. väljaren är röstberättigad i valdistriktet,

4. väljaren icke röstat i vallokalen under valdagen.

I fall då de nämnda kraven är uppfyllda, förfares med fönsterkuvert på sätt som föreskrives i 4 §. I annat fall lägges fönsterkuvert åt sidan. *Lag (1987:1334)*.

4 § När kontroll enligt 3 § skett, öppnas de fönsterkuvert som inte lagts åt sidan och ineliggande röstkort, adresskort, valkuvert och valsedelersförsändelser tas ut.

Valkuverten granskas. Därvid kontrolleras att varje kuvert är av föreskriven beskaffenhet och inte försett med obehörig märkning samt att väljaren har ställt i ordning endast ett valkuvert för varje val. Godkända valkuvert läggs i urnorna. I samband därmed antecknas vid väljarens namn i röstlängden att han utövat sin rösträtt.

Valsedelersförsändelserna granskas. Därvid kontrolleras att försändelsen är i föreskrivet skick och att ytterkuvertet är tillslutet. Därefter öppnas ytterkuvertet. Valkuverten granskas. Därvid kontrolleras att de är av föreskriven beskaffenhet, att väljaren ställt i ordning endast ett valkuvert för varje val och att valkuvertet inte är försett med obehörig märkning. Godkända valkuvert läggs i urnorna. I samband därmed antecknas vid väljarens namn i röstlängden att han utövat sin rösträtt.

Ytterkuvertet för valsedelersförsändelsen skall tas om hand av valförrättaren och överlämnas till valnämnden. Nämnden skall förvara sådana kuvert till utgången av den tid som valet gäller. *Lag (1993:1399)*.

5 § Finns det brister eller felaktigheter i något hänseende som valförrättaren skall kontrollera enligt 4 §, skall det bristfälliga kuvertet tillsammans med väljarens röstkort eller adresskort läggas tillbaka i fönsterkuvertet. Detsamma gäller om ett valkuvert i en valsedelersförsändelse är tomt eller om det inte klart framgår att kuvertet innehåller valsedel. Valkuvert i en valsedelersförsändelse skall dessförinnan läggas tillbaka i sitt ytterkuvert. Fönsterkuverten läggs åt sidan.

Fönsterkuvert som har lagts åt sidan enligt första stycket eller enligt 3 § andra stycket läggs därefter in i särskilda omslag. *Lag (1993:1399)*.

6 § Sedan de i 3 - 5 §§ föreskrivna åtgärderna vidtagits, förfares för varje val för sig på följande sätt.

1. Valkuverten tas ut ur urnan och räknas. Antalet personer som enligt röstlängd deltagit i valet räknas. Antalet kuvert och röstande antecknas i protokollet. Överensstämmar de framräknade siffrorna inte med varandra, anges i protokollet den sannolika orsaken till skillnaden.

2. Valsedlarna tas ut ur kuverten. Innehåller kuvert mer än en valsedel, läggs valsedlarna tillbaka i kuvertet.

3. Kan det antas att en valsedel är ogiltig enligt 14 kap. 4 § läggs den tillbaka i kuvertet.

4. Valsedlar som lagts tillbaka i sina kuvert enligt punkterna 2 och 3 läggs därefter in i särskilda omslag, som tillsluts. Varje omslag förses med anteckning om det antal kuvert som omslaget innehåller.

5. Övriga valsedlar ordnas in i grupper efter partibeteckning. Antalet val-

sedlar inom varje grupp räknas och antalet antecknas i protokollet. Valsedlarna läggs därefter partivis in i särskilda omslag. På omslagen antecknas vilket partis valsedlar omslaget innehåller och valsedlarnas antal.

6. De särskilda omslagen förses med uppgift om valdistriktet och förseglas. *Lag (1993:1399).*

7 § Protokollet underskrives av ordföranden och två av de närvarande valförrättarna. Därmed är förrättningen avslutad.

Omedelbart därefter sänds röstlängd, protokoll och de särskilda kuvert och omslag som avses i 3, 5 och 6 §§ till valnämnden. Sker insändandet med post, skall försändelsen anordnas som värdepост. *Lag (1993:1689).*

8 § Det åligger valnämnden att se till att samtliga handlingar som avses i 7 § kommit in till nämnden och att, om så ej är fallet, infordra det som fattas.

Valnämnden behåller röstlängderna och vidarebefordrar omgående övrigt material till länsstyrelsen. Sker översändandet med post skall försändelsen anordnas som värdepост. *Lag (1993:1689).*

Preliminär rösträkning hos valnämnden

9 § Vid offentlig förrättning som påbörjas så snart det kan ske, dock tidigast onsdagen efter valdagen, granskar valnämnden de fönsterkuvert som kommit in till nämnden och behållits där samt kuvertens innehåll. Motsvarande gäller de fönsterkuvert som kommer in till valnämnden innan någon valurna tömts. Vid granskningen äger 3 — 5 §§ motsvarande tillämpning. På samma sätt granskar nämnden de fönsterkuvert som valförrättarna har lagt åt sidan enligt 3 och 5 §§. Godkända valkuvert läggs i urnor. För varje val och valkrets används en urna. I samband med att kuvert läggs i urnan antecknas vid väljarens namn i röstlängden att han utövat sin rösträtt.

Avgivna röster räknas. Därvid äger 6 § motsvarande tillämpning. *Lag (1993:1399).*

10 § Om ett fönsterkuvert kommer in efter att någon valurna tömts, läggs det utan vidare åtgärd åt sidan. Kuvert som lagts åt sidan läggs därefter in i ett eller flera särskilda omslag som förseglas och förses med anteckning om innehållet. *Lag (1993:1399).*

11 § Över förrättning som avses i 9 § föres protokoll enligt formulär som fastställs av centrala valmyndigheten. När förrättningen slutförts, sänder valnämnden omgående röstlängder, protokoll samt iordningställda kuvert och omslag till länsstyrelsen. Sker översändandet med post skall försändelsen anordnas som värdepост. *Lag (1993:1689).*

14 kap. Slutlig sammanräkning och mandatfördelning

Allmänna bestämmelser

1 § Den slutliga sammanräkningen verkställs av länsstyrelsen vid offentlig förrättning som påbörjas så snart det kan ske. Länsstyrelsen skall

kungöra tid och plats för sammanräkningen. I kungörelsen anges i vilken ordning som de olika valen kommer att räknas, om hinder ej möter. Kungörelsen skall anslås på kommunernas anslagstavlor samt senast dagen före sammanräkningens början införas i ortstidning inom länet.

Före sammanräkningens början skall länsstyrelsen ha tillsett att de handlingar som behövs för sammanräkningen har kommit in från valnämnden i den kommun sammanräkningen avser. Är inkomna handlingar ofullständiga eller ej i behörigt skick, skall länsstyrelsen infordra det som fattas eller, om det behövs, inhämta uppgift om anledningen till att handlingarna är ofullständiga eller ej i behörigt skick. *Lag (1977: 712).*

2 § Vid den slutliga sammanräkningen prövar länsstyrelsen valsedlarnas giltighet och meddelar de beslut som denna prövning och de vid röstningen förda protokollen föranleder.

Har avgivna valsedlar ej förvarats på föreskrivet sätt, skall de förklaras ogiltiga, om det ej kan antagas att obehörig åtgärd ej vidtagits med dem.

Över förrättning hos länsstyrelsen föres protokoll enligt formulär som fastställs av centrala valmyndigheten.

3 § I fråga om riksdagsval bestämmer länsstyrelsen ordningen mellan kandidatnamnen på partiernas valsedlar i valkretsen i den utsträckning som behövs för utseende av riksdagsledamöter och ersättare för dem.

I fråga om landstings- och kommunfullmäktigval fördelar länsstyrelsen mandatet mellan partierna. Länsstyrelsen fastställer även för varje valkrets vilka personer som skall erhålla mandatet som ledamöter samt utser ersättare för landstingsledamöter och kommunfullmäktige.

Förrättningen skall genomföras utan dröjsmål. Vid avbrott i förrättningen skall valsedlarna och övriga valhandlingar läggas i säkert förvar. Innan förrättningen återupptages, skall länsstyrelsen se till att obehörig åtgärd ej vidtagits med valhandlingarna. *Lag (1991:1654).*

4 § Valsedel är ogiltig, om den

1. saknar partibeteckning eller upptager mer än en partibeteckning, eller

2. är försedd med kännetecken som uppenbarligen blivit anbragt på valsedeln med avsikt.

Finns i ett valkuvert mer än en valsedel, är valsedlarna ogiltiga. Innehåller valkuvertet flera valsedlar och bär alla samma partibeteckning, skall dock en valsedel räknas som giltig. Uppvisar i sådant fall valsedlarna olikheter i fråga om kandidatnamn, skall namnen på sedlarna anses obefintliga. *Lag (1993:1399).*

4 a § Valsedlar som är utformade enligt bestämmelserna i lagen (1994:285) om försök i vissa kommuner där väljarna skall kunna avge en särskild personröst vid de allmänna valen år 1994 och på vilka det finns sådana markeringar som anges i den lagen skall, om de använts vid röstning i någon annan kommun än som anges i den lagen, vid sammanräkningen räknas som giltiga men namnen på valsedlarna skall anses obefintliga. *Lag (1994:286).*

5 § Utöver vad som gäller enligt 4 § andra stycket skall namn på valsedel anses obefintligt,

1. om kandidaten ej är valbar eller det ej framgår klart vem som avses,
2. om ordningen mellan namnet och annat namn ej framgår klart eller
3. om valsedeln gäller registrerat parti, för vilket anmälts kandidater enligt 5 kap. 8 §, och valsedeln ej som första och andra namn upptager namnet på någon av de anmälda kandidaterna. Upptager valsedeln i fall som nu sagts endast ett namn skall detta anses obefintligt om namnet ej är anmält.

Vid bedömning enligt första stycket 3 av vilka namn som är det första och det andra skall namn ej anses obefintligt därför att kandidaten har avlidit eller visat sig ej vara valbar. *Lag (1994:287)*.

Riksdagsvalet

6 § Ordningen mellan kandidatnamnen inom varje parti fastställs genom särskilda uträkningar. Vid varje uträkning gäller valsedel endast för ett namn.

Vid den första uträkningen gäller valsedel för det namn som står först på sedeln. Valsedlar med samma första namn bildar en grupp. Varje grupps röstetal räknas fram. Röstetalet är lika med det antal valsedlar som ingår i gruppen. Samma tal är också jämförelsetal för det namn som står först på gruppens valsedlar. Det namn vars jämförelsetal är störst får den första platsen i ordningen.

Vid varje följande uträkning gäller valsedel för det namn som står först på sedeln, varvid bortses från namn som redan fått plats i ordningen. Den eller de grupper, vilkas valsedlar vid närmast föregående uträkning gällde för det namn som fick plats i ordningen, upplöses och ordnas i nya grupper, så att valsedlar som vid den pågående uträkningen gäller för ett och samma namn bildar en grupp. Övriga befintliga grupper behålles däremot oförändrade. För varje nybildad grupp räknas röstetalet fram. Röstetalet är lika med det antal valsedlar som ingår i gruppen. För samtliga namn, som deltagit i uträkningen, beräknas röstetal och jämförelsetal.

Röstetalet för ett namn är lika med röstetalet för den grupp eller det sammanlagda röstetalet för de grupper vilkas valsedlar gäller för namnet. Jämförelsetalet för ett namn är lika med dess röstetal, om icke grupp av valsedlar som gäller för namnet deltagit i besättandet av förut utdelad plats. Om idetta är fallet, erhålles namnets jämförelsetal genom att dess röstetal delas med det tal som motsvarar den del gruppen tagit i besättandet av plats eller platser som utdelats (gruppens platstal), ökat med 1, eller, om flera grupper av valsedlar, som gäller för namnet, deltagit i besättandet av förut utdelad plats, med dessa gruppers sammanlagda platstal, ökat med 1. Platstalet för en grupp beräknas sålunda att gruppens röstetal delas med det största jämförelsetalet vid uträkningen närmast före gruppens bildande. Bråkial, som uppkommer vid delning, beräknas med två decimaler. Den sista decimalsiffran får ej höjas.

Det namn, vars jämförelsetal är störst, får nästa plats i ordningen. Mellan lika tål avgöres företrädet genom lottning.

7 § För varje namns som erhållit plats i ordningen enligt 6 § bestämmer länsstyrelsen i erforderlig utsträckning genom särskilda sammanräkningar

inom det parti som namnet tillhör särskild ordning mellan namnen på partiets valsedlar för utseende av ersättare.

Ersättare utses på grundval av de valsedlar som gällde för namnet, när det erhöll plats i ordningen enligt 6 §. Vid denna uträkning gäller varje valsedel som hel röst. Med iakttagande av att namn på den som redan fått plats i den särskilda ordningen anses som obefintligt skall röstvärdet tillgodoräknas det namn som står främst på sedeln. Den som får högsta röstetalet erhåller plats i den särskilda ordningen. Mellan lika tal avgöres företrädet genom lottning. *Lag (1975:1105)*.

8 § Sedan de i 6 och 7 §§ föreskrivna åtgärderna vidtagits, läggs valsedlarna in i särskilda omslag, de godkända för sig och de ogiltiga för sig. Omslagen förseglas. Ogiltiga valsedlar och godkända valsedlar där det förekommer strykningar eller tillägg förvaras till utgången av den tid för vilken valet gäller. Övriga valsedlar förvaras till dess valet har vunnit laga kraft.

Förrättningen avslutas genom att protokollet läses upp. Protokollet sänds genast till centrala valmyndigheten. *Lag (1993:1399)*.

9 § Centrala valmyndigheten fördelar mandatet i riksdagen på grundval av protokollen från länsstyrelserna och med tillämpning av 3 kap. 6—8 §§ regeringsformen.

Vid fördelningen av de fasta valkretsmandaten enligt 3 kap. 8 § första stycket regeringsformen tilldelas mandatet ett efter annat det parti som för varje gång uppvisar det största jämförelsetalet. Jämförelsetalet beräknas, så länge partiet ännu ej tilldelats något mandat, genom att partiets röstetal i valkretsen delas med 1,4. Därefter erhålles jämförelsetalet genom att partiets röstetal delas med det tal som är 1 högre än dubbla antalet mandat som redan tilldelats partiet i valkretsen.

Vid bestämmandet av det sammanlagda antal mandat i riksdagen som parti skall ha enligt 3 kap. 8 § andra stycket regeringsformen för att bli proportionellt representerat tillämpas fördelningsregeln i andra stycket på hela riket som en valkrets. Varje parti tilldelas så många utjämningsmandat som behövs för att detta antal skall uppnås.

Av de utjämningsmandat som ett parti har erhållit tillförs det första den valkrets där partiet efter fördelningen av de fasta valkretsmandaten uppvisar större jämförelsetal än i övriga valkretsar. Återstående utjämningsmandat tillförs ett efter annat den valkrets där partiet för varje gång uppvisar störst jämförelsetal vid fortsatt tillämpning av fördelningsregeln i andra stycket på partiets röstetal i valkretsarna. I en valkrets där partiet inte har erhållit något fast valkretsmandat är dock jämförelsetalet vid tilldelningen av det första utjämningsmandatet lika med partiets röstetal.

Har parti i någon valkrets erhållit flera mandat än antalet på partiets valsedlar upptagna namn, flyttas överskjutande mandat, med motsvarande tillämpning av fjärde stycket, till annan valkrets där partiet deltar i fördelningen av fasta valkretsmandat. Kan mandat ej besättas genom tillämpning av detta förfarande, skall det vara obesatt under den tid för vilken valet gäller.

Mellan lika tal avgöres företrädet genom lottning. *Lag (1988:161)*.

10 § Centrala valmyndigheten fastställer på grundval av protokollen från länsstyrelserna vilka personer som skall erhålla mandaten som ledamöter.

Har länsstyrelsen ej bestämt ordning mellan så många namn som behövs för att de mandat som ett parti erhållit i valkretsen skall kunna besättas med ledamöter, skall länsstyrelsen på anmodan av centrala valmyndigheten vid ny förrättning bestämma ytterligare namn i ordningen. Sådan förrättning skall kungöras enligt 1 §.

Har kandidat fått plats i ordning i mer än en valkrets eller för mer än ett parti och skulle han till följd därav erhålla mandat i mer än en valkrets eller för mer än ett parti, skall han tillträda det mandat för vilket hans jämförelsetal är störst. Mandat som kandidat ej tillträder tillfaller den som står främst i den för kandidatens namn enligt 7 § bestämda särskilda ordningen. Därvid bortses från namn på den som redan valts till ledamot. Har till följd av denna paragraf två eller flera mandat ej tillträts, tillsätts de ett och ett allt efter storleken på jämförelsetalen för namnen enligt 6 §. *Lag (1975:1105).*

11 § Sedan mandaten besatts med ledamöter, utser centrala valmyndigheten på grundval av den enligt 7 § bestämda ordningen mellan kandidatnamnen för varje ledamot lika många ersättare som ledamotens parti fått mandat i valkretsen. Minst tre ersättare skall dock alltid utses för varje ledamot. Vid utseende av ersättare skall bortses från namn på den som valts till ledamot.

Finns ej någon som enligt första stycket kan utses till ersättare, skall den kandidat inom valkretsen, som enligt 6 § står i tur att erhålla mandat för partiet, utses till ersättare för ledamoten. Finns ej någon sådan kandidat på partiets valsedlar, skall centrala valmyndigheten med tillämpning av 9 § femte stycket bestämma annan valkrets, från vilken ersättaren skall utses, och där till ersättare utse den som står närmast i tur att erhålla mandat för partiet. För ledamot får finnas endast en ersättare enligt detta stycke. Finns ej någon som sålunda kan utses till ersättare, skall därvid bero.

Om det behövs, skall länsstyrelsen på anmodan av centrala valmyndigheten vid ny förrättning fastställa ordning enligt 6 och 7 §§ mellan namnen på partis valsedlar. Sådan förrättning skall kungöras enligt 1 §. *Lag (1974:215).*

12 § När mandaten fördelats mellan partierna och besatts med ledamöter samt ersättare utsetts, tillkännager centrala valmyndigheten valets utgång genom kungörelse i Post- och Inrikes Tidningar. Därmed är valet avslutat. De handlingar som rör valet lägges i säkert förvar och bevaras till utgången av den tid valet gäller.

13 § Har ledamot avgått före utgången av den tid för vilken han blivit vald, utser centrala valmyndigheten på anmälan av riksdagens talman till ny ledamot i den avgångnes ställe den ersättare som enligt den mellan ersättarna bestämda ordningen står i tur att inträda. Kan mandatet ej besättas med ersättare, skall det vara obesatt under återstoden av valperioden.

Har till ny ledamot utsetts den som enligt 11 § andra stycket varit utsedd

till ersättare för den avgångne ledamoten, utses ersättare för honom enligt 11 §. Har mandatet flyttats från en valkrets till en annan, skall därvid anses som om mandatet vid valet tilldelats sistnämnda valkrets. Ersättare för annan ledamot, som trätt i stället för avgångne ledamot, är de övriga personer som skulle ha varit ersättare för den avgångne ledamoten. *Lag (1974:215).*

14 § På anmälan av riksdagens talman utser centrala valmyndigheten med tillämpning av 11 § om möjligt två nya ersättare, om

1. antalet ersättare för en riksdagsledamot har gått ner till hälften eller därunder av det vid valet utsedda antalet genom att ersättare har utsetts till ordinarie ledamot eller har avgått av annan orsak, eller

2. antalet ersättare inte är tillräckligt för att ersättare skall kunna inträda i ledamots ställe enligt föreskrifterna i regeringsformen och riksdagsordningen. *Lag (1979:1101).*

14 a § Centrala valmyndigheten utfärdar kungörelse i Post- och Inrikes Tidningar om utgången av förrättning som avses i 13 eller 14 §. Förrättningen är därmed avslutad. *Lag (1974:215).*

Landstings- och kommunfullmäktigvalen

15 § Ordningen mellan kandidatnamnen inom varje parti fastställs genom särskilda uträkningar. Vid varje uträkning gäller valsedel endast för ett namn. Vid fastställande av ordningen mellan namnen förfares i enlighet med 6 § andra - femte styckena. *Lag (1975:474).*

15 a § Mandaten i landstingsfullmäktige fördelas mellan partier. Endast parti som har fått minst tre procent av rösterna i hela landstinget är berättigat att delta i fördelningen av mandaten i landstingsfullmäktige. *Lag (1991:1654).*

15 b § De fasta valkretsmandaten i landstingsfullmäktige fördelas för varje valkrets proportionellt mellan partierna på grundval av valresultatet i valkretsen. Härvid tilldelas mandaten, ett efter annat, det parti som för varje gång uppvisar det största jämförelsetalet. Jämförelsetalet beräknas, så länge partiet ännu ej tilldelats något mandat, genom att partiets röstetal i valkretsen delas med 1,4. Därefter erhålles jämförelsetalet genom att partiets röstetal delas med det tal som är 1 högre än det dubbla antalet av de mandat som redan tilldelats partiet i valkretsen.

Utjämningsmandaten fördelas mellan partierna så, att fördelningen av alla mandat i landstingsfullmäktige blir proportionell mot partiernas röstetal i hela landstinget. Vid bestämmandet av det sammanlagda antal mandat i landstingsfullmäktige som parti skall ha för att bli proportionellt representerat tillämpas fördelningsregeln i första stycket på hela landstinget som en valkrets. Varje parti tilldelas så många utjämningsmandat som behövs för att detta antal skall uppnås.

Har parti vid fördelningen av de fasta valkretsmandaten erhållit flera mandat än som motsvarar den proportionella representationen i landstingsfullmäktige för partiet enligt andra stycket, bortses vid fördelningen av utjämningsmandaten från partiet och de fasta valkretsmandat det har erhållit.

Av de utjämningsmandat som ett parti har erhållit tillförs det första den valkrets där partiet efter fördelningen av de fasta valkretsmandaten uppvisar större jämförelsetal än i övriga valkretsar. Återstående utjämningsmandat tillförs ett efter annat den valkrets där partiet för varje gång uppvisar störst jämförelsetal vid fortsatt tillämpning av fördelningsregeln i första stycket på partiets röstetal i valkretsarna. I en valkrets där partiet inte har erhållit något fast valkretsmandat är dock jämförelsetalet vid tilldelningen av det första utjämningsmandatet lika med partiets röstetal.

Har parti i någon valkrets erhållit flera mandat än antalet på partiets valsedlar upptagna namn, flyttas överskjutande mandat, med motsvarande tillämpning av fjärde stycket, till annan valkrets. Kan mandat ej besätas genom tillämpning av detta förfarande, skall det vara obesatt under den tid för vilken valet gäller.

Mellan lika jämförelsetal avgöres företrädet genom lottning. *Lag (1991:1654).*

15 c § För varje mandat som ett parti har erhållit i landstingsfullmäktige utses en landstingsledamot. Den första platsen som tilldelats parti besättes med den kandidat som står främst i den enligt 15 § bestämda ordningen mellan namnen, den andra med den kandidat som därefter står närmast i ordningen och så vidare efter samma grund. *Lag (1991:1654).*

15 d § Mandaten i kommunfullmäktige fördelas för varje valkrets proportionellt mellan partierna på grundval av valresultatet i valkretsen. Härvid tilldelas mandaten, ett efter annat, det parti som för varje gång uppvisar det största jämförelsetalet. Jämförelsetalet beräknas, så länge partiet ännu ej tilldelats något mandat, genom att partiets röstetal i valkretsen delas med 1,4. Därefter erhålls jämförelsetalet genom att partiets röstetal delas med det tal som är 1 högre än det dubbla antalet av de mandat som redan har tilldelats partiet i valkretsen.

För varje mandat som ett parti har erhållit i kommunfullmäktige utses en fullmäktig. Det första mandatet som har tilldelats ett parti besätts med den kandidat som står främst i den ordning som har fastställts enligt 15 §, det andra med den kandidat som därefter står närmast i ordningen och så vidare efter samma grund.

Har ett parti erhållit flera mandat än vad som motsvarar antalet namn på partiets valsedlar, skall överskjutande mandat vara obesatt under den tid för vilken valet gäller. Är kommunen indelad i valkretsar, skall dock överskjutande mandat flyttas till annan valkrets med tillämpning av 15 b § fjärde stycket. Kan mandatet inte besättas genom detta förfarande, skall det vara obesatt under den tid för vilken valet gäller.

Mellan lika jämförelsetal avgöres företrädet genom lottning. *Lag (1982:411).*

16 § Har en kandidat vid landstings- eller kommunfullmäktigval fått plats i ordning i mer än en valkrets eller för mer än ett parti och skulle han till följd därav erhålla mandat i mer än en valkrets eller för mer än ett parti, skall han tillträda det mandat, för vilket hans jämförelsetal är störst.

På grundval av de valsedlar som gällde för kandidatens namn när detta erhöill plats i ordningen fastställes vid ny sammanräkning vem som skall

erhålla mandat som kandidaten ej tillträder. Vid denna uträkning gäller varje valsedel som hel röst. Med iakttagande av att namn på kandidat som redan tillträtt mandat för partiet anses som obefintligt skall röstvärdet tillgodoräknas det namn som står främst på sedeln. Den som får högsta röstetal erhåller mandatet. Mellan lika tal avgöres företrädet genom lottning.

Har till följd av denna paragraf två eller flera mandat ej tillträts, tillsätts de ett och ett allt efter storleken på jämförelsetalen för namnen enligt 6 §. *Lag (1982:411)*.

17 § När mandatet i landstingsfullmäktige och kommunfullmäktige fördelats mellan partier och besatts med ledamöter, skall länsstyrelsen utses ersättare för landstingsledamöter och kommunfullmäktige. *Lag (1991:1654)*.

18 § För landstingsledamöter utses ersättare på följande sätt.

För varje landstingsledamot göres inom det parti, för vilket han blivit vald, lika många nya sammanräkningar, dock minst tre, som partiet erhållit platser. Vid varje sammanräkning äger 16 § andra stycket motsvarande tillämpning.

Kan föreskrivet antal ersättare icke utses enligt andra stycket, skall därvid bero. *Lag (1991:1654)*.

18 a § Kommunfullmäktige bestämmer antalet ersättare som skall finnas för ledamöterna i fullmäktige.

Antalet skall utgöra en viss andel, dock högst hälften, av det antal platser som varje parti får i kommunen. Om det därvid uppkommer ett brutet tal, avrundas detta till närmast högre hela tal. Beslutet skall fattas före utgången av mars månad valåret. Länsstyrelsen skall genast underrättas om kommunfullmäktiges beslut. *Lag (1991:1654)*.

19 § För kommunfullmäktige utses ersättare på följande sätt.

För varje ledamot görs en sammanräkning inom det parti, för vilket han har blivit vald. Vid varje sammanräkning tas hänsyn endast till de valsedlar som upptar ledamotens namn och som på grund härav gällde för detta namn, när det fick plats i ordning. Varje valsedel gäller som hel röst. Med iakttagande av att namn på kandidat som har blivit genom valet utsedd till ledamot skall anses som obefintligt tillgodoräknas röstvärdet det namn som står främst på sedeln. Den som får högsta röstetalet är utsedd till ersättare för den ledamot som sammanräkningen avser. Mellan lika tal avgöres företrädet genom lottning.

Om det antal ersättare som har utsetts enligt andra stycket är mindre än det antal som kommunfullmäktige har bestämt enligt 18 a § och samma ersättare har utsetts för tre eller flera ledamöter, görs ytterligare en sammanräkning för var och en av dessa ledamöter. Därvid skall även namn på kandidat som har blivit genom valet utsedd till ersättare för den ledamot som sammanräkningen avser anses som obefintligt. I övrigt förfärs på sätt som anges i andra stycket.

Om antalet ersättare fortfarande är mindre än det antal som kommunfullmäktige har bestämt enligt 18 a § och samma ersättare har utsetts för

fem eller flera ledamöter, görs ytterligare en sammanräkning för var och en av dessa ledamöter.

Därefter görs på motsvarande sätt successivt ytterligare sammanräkningar för de ledamöter vilkas ersättare har utsetts för sju eller flera ledamöter, nio eller flera ledamöter, och så vidare, så länge antalet ersättare är mindre än det antal som kommunfullmäktige har bestämt enligt 18 a §.

Om samtliga ersättare för en ledamot i kommunfullmäktige är förhindrade att inställa sig eller att vidare delta i ett sammanträde, skall i ledamotens ställe den ersättare inträda som enligt den bestämda ordningen står i tur att tjänstgöra för den ledamot som har fått den första platsen för partiet i valkretsen. Om en sådan ersättare inte kan tjänstgöra, skall den ersättare inträda som står i tur att tjänstgöra för den ledamot som har fått den andra platsen för partiet i valkretsen och så vidare efter samma grund.

Om partiets samtliga ersättare i valkretsen är förhindrade att inställa sig eller att vidare delta i ett sammanträde, inträder ersättare som har utsetts för partiet i annan valkrets efter den grund som nyss har sagts. Därvid har den ersättare företräde som har utsetts i den valkrets där partiets röstetal är högst.

Kan någon ersättare för en viss ledamot inte utses enligt andra - femte styckena, utses ingen ersättare för den ledamoten. *Lag (1991:1654).*

20 § När länsstyrelsen företagit de åtgärder som föreskrives i 15, 15 b - 15 d, 16, 18 och 19 §§, lägges valsedlarna in i särskilda omslag, de godkända för sig och de ogiltiga för sig. Omslagen förseglas. Valsedlarna förvaras till utgången av den tid valet gäller.

Valets utgång kungöres genom uppläsning av protokollet. Därmed är valet avslutat. *Lag (1978: 907).*

21 § Om mindre än hälften av det bestämda antalet landstingsledamöter eller kommunfullmäktige har blivit utsedda vid valet, skall länsstyrelsen anmäla detta till Valprövningsnämnden. *Lag (1987:1334).*

22 § Har en ledamot av landstingsfullmäktige eller kommunfullmäktige avgått före utgången av den tid för vilken han blivit vald, skall länsstyrelsen på anmälan av landstingsfullmäktiges respektive kommunfullmäktiges ordförande till ordinarie ledamot inkalla den ersättare som enligt den mellan ersättarna bestämda ordningen står i tur att inträda.

Finns ej någon som enligt första stycket kan inkallas till ordinarie ledamot, skall länsstyrelsen vid offentlig förrättning genom ny sammanräkning inom det parti för vilket den avgångne blivit vald utse efterträdare för honom. Vid den nya sammanräkningen tillämpas 15 b, 15 c och 16 - 18 §§ när det gäller efterträdare för landstingsledamot och 15 d, 16, 17 och 19 §§ när det gäller efterträdare för fullmäktig.

Finns ej någon som kan utses till efterträdare för landstingsledamot eller fullmäktig, utses ingen efterträdare. *Lag (1991:1654).*

23 § Har en ersättare för landstingsledamot eller för fullmäktig inträtt som ordinarie ledamot eller avgått som ersättare av annan orsak, skall länsstyrelsen på anmälan av landstingsfullmäktiges respektive kommun-

fullmäktiges ordförande vid offentlig förrättning utse ytterligare en ersättare för varje berörd ledamot. Ytterligare ersättare för fullmäktig skall dock utses endast om antalet ersättare är mindre än det antal som fullmäktige har bestämt. Vid den nya sammanräkningen tillämpas 18 § när det gäller ersättare för landstingsledamot och 19 § när det gäller ersättare för fullmäktig.

Finns ej någon som kan utses till ersättare för landstingsledamot eller kommunfullmäktig, skall därvid bero. *Lag (1991:1654)*.

24 § Med uppläsning av protokollet är förrättning som avses i 22 och 23 §§ avslutad. Efter sammanräkningen skall valseدلarna åter läggas in i omslag på sätt som föreskrives i 20 §.

15 kap. Bevis, överklagande av val och förrättning, m. m.

1 § För den som blivit utsedd till ledamot av riksdagen eller till ersättare utfärdar centrala valmyndigheten genast bevis därom. I beviset anges namnet på den som blivit utsedd samt tid, parti och valkrets som han blivit utsedd för. Bevis för ersättare skall dessutom innehålla uppgift om den eller de ledamöter som han utsetts till ersättare för och, om flera ersättare utsetts för samma ledamot, ordningen mellan ersättarna.

Som bevis gäller utdrag ur protokoll eller annan handling från förrättning vid vilken ledamoten eller ersättaren blivit utsedd. Bevis skall tillställas den som blivit utsedd samt Valprövningsnämnden och riksdagens talman. *Lag (1974:215)*.

2 § För den som blivit utsedd till ledamot av landstingsfullmäktige eller kommunfullmäktige eller till ersättare utfärdar länsstyrelsen genast bevis därom. I beviset anges namnet på den som blivit utsedd samt tid, parti och, i förekommande fall, valkrets för vilken han blivit vald.

Som bevis gäller utdrag ur protokoll eller annan handling från förrättning vid vilken ledamoten eller ersättaren blivit utsedd. Bevis skall tillställas den som blivit utsedd samt landstingsfullmäktige respektive kommunen. *Lag (1991:1654)*.

3 § Valprövningsnämnden skall granska bevis för riksdagsledamot och ersättare och därvid pröva om beviset blivit utfärdat i enlighet med 1 §. Granskningen skall vara avslutad senast dagen innan den riksdag till vilken valet skett samlas till riksmöte eller, i fråga om bevis som kommer in till Valprövningsnämnden medan riksmöte pågår, så snart det kan ske. Berättelse om granskningen skall ofördröjligen överlämnas till riksdagens talman. *Lag (1974:215)*.

4 § Beslut, varigenom centrala valmyndigheten eller länsstyrelsen har fastställt utgången av val eller av sådan förrättning som avses i 14 kap. 13, 14, 22 eller 23 §, får överklagas hos Valprövningsnämnden.

Ett beslut får överklagas av den som enligt röstlängd var röstberättigad vid valet samt av den som enligt beslut av skattemyndigheten i ärende om rättelse enligt 4 kap. 4 § var utesluten från rösträtt. Motsvarande gäller den

som efter prövning av centrala valmyndigheten i fråga som sägs i 4 kap. 16 § inte tagits upp i den särskilda röstlängden. Det får också överklagas av ett parti som har deltagit i valet.

Skrivelsen med överklagandet skall ges in till beslutsmyndigheten och vara myndigheten till handa inom tio dagar efter det att valet eller förrättningen avslutades. Har skrivelsen kommit in till Valprövningsnämnden före överklagandetidens utgång, skall den omständigheten att inlagan kommit in till beslutsmyndigheten först därefter dock inte föranleda att överklagandet inte tas upp till prövning. Valprövningsnämnden prövar om skrivelsen har kommit in i rätt tid.

Snarast möjligt efter överklagandetidens utgång skall beslutsmyndigheten samtidigt kungöra samtliga överklaganden och sända skrivelserna till Valprövningsnämnden. Om ett överklagande avser riksdagen, införs kungörelsen i Post- och Inrikes Tidningar. Om ett överklagande avser landstingsfullmäktige eller kommunfullmäktige, införs kungörelsen i ortstidning inom landstinget respektive kommunen. I kungörelsen anges viss kort tid inom vilken förklaring över överklagandena skall ha kommit in till Valprövningsnämnden. Beslutsmyndigheten skall dessutom skyndsamt inkomma till Valprövningsnämnden med yttrande över överklagandena. Bestämmelserna i 27 och 28 §§ förvaltningslagen (1986:223) om omprövning av beslut skall inte tillämpas.

Överklaganden av beslut, varigenom utgången av val i hela riket av landstingsledamöter eller kommunfullmäktige har fastställts, prövas av Valprövningsnämnden i den sammansättning denna hade vid tiden för valet. *Lag (1993:1399)*.

5 § Den som vill överklaga har rätt att hos beslutsmyndigheten genast få utdrag ur protokoll eller annan handling över förrättningen. *Lag (1987:1334)*.

6 § Finner Valprövningsnämnden i ärende enligt 4 § behövt att någon höres som vittne vid domstol, kan nämnden förordna att vittnesförhör skall äga rum vid allmän underrätt.

I fråga om bevisupptagning enligt första stycket gäller 35 kap. 10 och 11 §§ rättegångsbalken i tillämpliga delar. Ersättning till vittne utgår av allmänna medel. Kostnaden härför skall stanna på statsverket.

Statliga och kommunala myndigheter skall lämna Valprövningsnämnden de upplysningar och yttranden som den begär. *Lag (1982:411)*.

7 § Har i den verksamhet för förberedande och genomförande av val, för vilken en myndighet svarar, förekommit avvikelser från föreskriven ordning eller har någon hindrat röstningen, förvanskat avgivna röster eller otillbörligen verkat vid valet på något annat sätt, skall Valprövningsnämnden, om det med fog kan antas att vad som förekommit har inverkat på valutgången, vid prövning av ett överklagande upphäva valet i den omfattning som behövs och förordna om omval i valkrets. Kan rättelse åstadkommas genom förnyad sammanräkning eller annan sådan mindre ingripande åtgärd, skall nämnden dock i stället för att förordna om omval uppdraga åt beslutsmyndigheten att vidta sådan rättelse.

Har vid förrättning som avses i 14 kap. 13, 14, 22 eller 23 § förekommit avvikelser från föreskriven ordning och är det inte osannolikt att avvikelserna har inverkat på utgången av förrättningen, skall Valprövningsnämnden vid prövning av ett överklagande upphäva förrättningen och uppdra åt beslutsmyndigheten att vidta den rättelse som behövs.

Om en länsstyrelse har gjort anmälan enligt 14 kap. 21 §, skall Valprövningsnämnden upphäva valet och besluta om omval beträffande samtliga ledamöter och ersättare i landstingsfullmäktige eller kommunfullmäktige.

Om enligt någon bestämmelse i lag ett visst beslut inte får överklagas eller om det skall överklagas i särskild ordning, får en omständighet som avses med beslutet inte åberopas vid ett överklagande som avses i denna paragraf.

I 4 kap. 6 § och 18 § första stycket finns bestämmelser om talan i samband med ett överklagande av val mot en skattemyndighets respektive centrala valmyndighetens beslut om rättelse av röstlängd. *Lag (1993:1399)*.

8 § Ett beslut varigenom någon har utsetts till ledamot av landstingsfullmäktige eller kommunfullmäktige eller till ersättare gäller även om beslutet har överklagats. Utses med anledning av överklagandet någon annan till ledamot eller ersättare, gäller det beslutet så snart det val eller den förrättning varigenom han blivit utsedd har avslutats.

I 3 kap. 11 § regeringsformen finns bestämmelser om vad som sker när ett beslut, genom vilket någon har utsetts till ledamot av riksdagen eller till ersättare, har överklagats.

Bestämmelserna om inhibition i 29 § förvaltningslagen (1986:223) gäller inte beslut som sägs i denna paragraf. *Lag (1991:1654)*.

9 § När Valprövningsnämnden avgör ärende enligt denna lag skall nämndens samtliga ledamöter vara närvarande.

Nämnden får uppdra åt ordföranden eller ersättaren för denne att på nämndens vägnar i ärenden av enklare beskaffenhet granska bevis för riksdagsledamot och ersättare för riksdagsledamot som utses under löpande valperiod med anledning av att riksdagsledamot avgått eller ersättare utsetts enligt 14 kap. 14 § denna lag.

Mot Valprövningsnämndens beslut enligt denna lag får talan ej föras. *Lag (1987:1334)*.

1. Denna lag⁶ träder i kraft, i fråga om 11 kap. 1 - 2 §§ den 1 januari 1995, och i övrigt den 1 januari 1994.

2. Vid val år 1994 får innerkuvert användas vid röstning med valsefelsförsändelse.

Denna lag⁷ träder i kraft den 1 juli 1994.

SFS 1994:287

På regeringens vägnar

REIDUNN LAURÉN

Göran Schäder
(Justitiedepartementet)

⁷ 1994:287.
